

**Návrh záměru
na vyhlášení zvláště chráněného území**

ve smyslu ustanovení § 40 odst. 1 zákona č. 114/1992 Sb.
o ochraně přírody a krajiny, v platném znění
a § 10 vyhlášky č. 45/2018 Sb.

Chráněná krajinná oblast Soutok

2023

1. Název zvláště chráněného území

Soutok

2. Návrh kategorie ochrany zvláště chráněného území

Chráněná krajinná oblast (dále jen „CHKO“) ve smyslu ustanovení § 25-27 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny v platném znění (dále jen „zákon“).

3. Předměty ochrany CHKO a jejich popis

- a) harmonicky utvářená krajina s typickým krajinným rázem daným zejména charakterem říční nivy řek Moravy a Dyje a jejich přítoků s rozsáhlým komplexem lužních lesů nížinného typu, s mozaikou lučních, mokřadních a vodních ekosystémů, s památkově významnými objekty a krajinnými úpravami, zejména v areálu slovanských hradišť a v Lednicko-valtickém areálu,
- b) přírodní funkce krajiny, zejména její ekologická rezistence a resilience, migrační prostupnost, přirozený vodní režim s rozlivy, retence vody v krajině, dynamika říčních procesů vodních koryt a údolních niv,
- c) přirozené a přírodě blízké vodní toky, periodicky průtočná či odstavená říční ramena a tůňe a jiné mokřady, a na ně vázaná vodní a mokřadní společenstva,
- d) lesní společenstva nížinných lužních lesů s vysokou biologickou hodnotou a druhovou pestrostí, tvrdé luhy s dubem letním s významným výskytem senescentních stromů a tlejícího dřeva, smíšené jasanovo-olšové lužní lesy, podmáčené olšiny a panonské dubohabřiny, a na ně vázaná biota se vzácnými druhy rostlin, hub a živočichů,
- e) nelesní travinná společenstva, kontinentální nivní louky, mezofilní ovsíkové louky a specifická stepní vegetace na výše položených lokalitách tzv. hrúdech, a na ně vázaná biota,
- f) dřeviny rostoucí mimo les, zejména solitéry a skupiny starých stromů na nivních loukách,
- g) přírodní stanoviště nebo stanoviště druhů, které jsou předmětem ochrany evropsky významné lokality (EVL) Soutok-Podluží a EVL Niva Dyje.

4. Poslání chráněné krajinné oblasti

Posláním chráněné krajinné oblasti Soutok je zachování a zlepšování přírodních hodnot a přírodních funkcí, za současného uchování kulturních a památkových hodnot krajiny za současného rozvíjení ekologicky optimálního způsobu využívání krajiny a jejích přírodních zdrojů. Zároveň je posláním CHKO Soutok zachování rozmanitosti složek a jevů neživé přírody a ekosystémové a druhové pestrosti, zejména zachování a zlepšení stavu fluviálních tvarů reliéfu vznikajících činností vodních toků, přirozeného vodního režimu podzemních a povrchových vod zajišťující existenci nivních a jiných vodních a na vodu vázaných společenstev, včetně vzácných druhů rostlin, hub a živočichů, povrchových rozlivů v nivách vodních toků za povodní mimo zastavěná území a zastavitelné plochy sídel, zachování a obnova příznivého stavu EVL Niva Dyje a Soutok-Podluží.

5. Dlouhodobé cíle ochrany

Dlouhodobým cílem ochrany přírody a krajiny v CHKO Soutok je:

- zachování krajinných a přírodních hodnot v území, zachování či zlepšování přírodních funkcí krajiny, zejména její ekologické resilience a rezistence, migrační prostupnosti a retenční schopnosti niv řeky Moravy a Dyje a jejich přítoků,

- zachování nebo obnova přirozeného vodního režimu povrchových a podzemních vod v území, včetně obnovy přirozeného záplavového režimu v lesích a na nivních loukách,
- uchování typického rázu harmonické krajiny a její pestrosti s komplexy nížinných lužních lesů, vodních a lučních ekosystémů a zachování přirozených a polopřirozených společenstev se vzácnými druhy rostlin, hub a živočichů,
- zachování památkových objektů a celků s vysokou krajinářsko-architektonickou hodnotou, zachování současné volné krajiny bez zástavby,
- zachování rozmanitosti biotopů tekoucích i stojatých vod a litorálních stanovišť a zachování populací na ně vázaných rostlin a živočichů,
- obnova morfologického stavu toků řeky Moravy a Dyje a přítoků a dynamiky říčních procesů,
- podpora a obnova přirozené druhové skladby v lesích a obnova porostů nepasečnými způsoby,
- zvýšení podílu lesních společenstev s dochovanou přírodě blízkou dřevinnou skladbou, optimální prostorovou strukturou, zejména otevřené porosty s dostatkem osluněných starých stromů a dostatečným podílem tlejícího dřeva a zachování jejich celků bez fragmentace,
- udržení kontinuity vysokého zastoupení senescentních stromů jako biotopu vzácných druhů bezobratlých a hub v lesních porostech,
- obnova druhové pestrosti lučních společenstev,
- zachování druhové pestrosti území péčí o biologicky cenná společenstva a zajištění vhodných životních podmínek pro významné druhy rostlin, hub a živočichů, zejména udržováním rozvolněné struktury vybraných lesních porostů, výchovnými zásahy, vedoucími k vytváření senescentních a solitérních stromů s dostatečně vyvinutou korunou, údržbou a obnovou cenné vegetace hrudů a biologicky šetrnou péčí o nelesní společenstva (formou mozaikové seče apod.),
- zachování solitérních dubů a dalších významných stromů v dobrém zdravotním stavu,
- významné omezení výskytu invazních druhů ve volné krajině,
- zachování a zlepšení dochovaného stavu předmětů ochrany EVL Soutok-Podluží, EVL Niva Dyje, ptačí oblasti Soutok-Tvrdonicko.

6. Základní principy péče o předměty ochrany

- a) harmonicky utvářená krajina s typickým krajinným rázem daným zejména charakterem říční nivy řek Moravy a Dyje s rozsáhlým komplexem lužních lesů nížinného typu, s mozaikou lesních, lučních, mokřadních a vodních ekosystémů, s památkově významnými objekty a krajinnými úpravami, zejména v areálu slovanských hradišť a v Lednicko-valtickém areálu,
  - vhodným způsobem obnovy a hospodaření zachovat rozsáhlé komplexy lužních lesů,
  - zachovávat krajinnou mozaiku v okrajových částech území, charakteristickou zastoupením různě zemědělsky obhospodařovaných nelesních ekosystémů, drobných lesů, mokřadních a vodních ekosystémů a podporovat její obnovu,
  - zachovávat prostředí památkově významných objektů a celků s vysokou krajinářsko-architektonickou hodnotou a zachování i komponované krajiny Lednicko-valtického areálu včetně hospodářského uspořádání krajiny zavedeného během dlouhodobého vlastnictví části území rodem Lichtenštejnů,
- b) přírodní funkce krajiny, zejména její ekologická rezistence a resilience, migrační propustnost a přirozený vodní režim s rozlivy, retencí vody v krajině a dynamikou říčních procesů údolní nivy,
  - pečovat o vymezený ÚSES a udržovat či zvyšovat jeho ekologicko-stabilizační funkčnost,

- prosazovat zachování a zlepšování druhové a prostorové skladby lesů směrem k jejich vyšší ekologické rezistenci a resilienci,
  - zlepšovat migrační propustnost krajiny odstraňováním migračních bariér,
  - zvýšit přirozenou retenční schopnost krajiny podporováním zatravňování zemědělských pozemků v nivě, prováděním revitalizací a podporou renaturací vodních toků a zachováním a obnovou mokřadů,
- c) přirozené a přírodě blízké vodní toky, periodicky průtočná či odstavená říční ramena a tůň a jiné mokřady, a na ně vázaná vodní a mokřadní společenstva,
- obnovovat a vhodně pečovat o mokřadní stanoviště v krajině s cílem zachovat jejich rozlohu a biologickou kvalitu na ně vázaných společenstev,
  - obnovovat přirozenou dynamiku jejich vodního režimu, včetně rozlivů do lesů a nivních luk,
  - podporovat a provádět revitalizace a renaturace vodních toků,
  - obnovovat a vhodně pečovat o břehové porosty vodních toků a stojatých vod,
- d) lesní společenstva nížinných lužních lesů s vysokou přírodní hodnotou a druhovou pestrostí, zejména tvrdé luhy s dubem letním s významným výskytem senescentních stromů a tlejícího dřeva, smíšené jasanovo-olšové lužní lesy a panonské dubohabřiny, a na ně vázaná biota se vzácnými druhy rostlin, hub a živočichů,
- udržovat nefragmentované celky přirozených lesních společenstev, pečovat o populace na ně vázaných druhů rostlin, hub a živočichů,
  - zajišťovat zachování přirozených porostů a prosazovat vhodný způsob jejich obnovy bez snížení jejich biodiverzity,
  - udržovat či zlepšovat druhovou skladbu a věkovou a prostorovou rozrůzněnost lesů,
  - zachovávat v lesních porostech vysoký podíl senescentních stromů, ponechávat takové stromy až do rozpadu, vytvářet podmínky pro výchovu osluněných mohutných stromů rozvolňováním porostů a zajišťovat tak trvalou kontinuitu vysokého zastoupení senescentních stádií stromů v lesních porostech,
  - zvýšit v porostech podíl tlejícího dřeva v různých formách,
  - podporovat přírodě blízké formy lesního hospodaření, zejména různé formy nepasečného hospodaření a ponechávání výstavků do jejich rozpadu,
  - podporovat speciální management lesů pro zachování jejich biodiverzity, zejména cílené pěstování rozvolněných porostů,
  - podporovat ekosystémy lužních lesů cílenými zásahy nahrazujícími přirozený záplavový režim,
- e) nelesní travinná společenstva, kontinentální nivní louky, mezofilní ovsíkové louky a specifická stepní vegetace na výše položených lokalitách tzv. „hrúdech“, a na ně vázaná biota,
- udržovat luční porosty pravidelnou biologicky šetrnou péčí zejména sečením, případně pastvou,
  - realizovat vhodná opatření k obnově biodiverzity travinných společenstev,
  - pečovat o společenstva vhodným způsobem seče, zejména mozaikovou sečí, případně prováděním postupných časově oddělených sečí,
  - tlumit a předcházet zarůstání přírodě blízkých nelesních společenstev,
  - omezovat výskyt nepůvodních invazních druhů,
- f) dřeviny rostoucí mimo les, zejména solitéry a skupiny starých stromů na nivních loukách,
- chránit skupiny zeleně a jednotlivé stromy rostoucí mimo les na loukách,
  - podporovat údržbu stávající nelesní zeleně ve volné krajině,

- podporovat výsadbu zeleně, zejména solitérních stromů a alejí domácích druhů dřevin u místních komunikací,
- g) přírodní stanoviště nebo stanoviště druhů, které jsou předmětem ochrany EVL Soutok-Podluží a EVL Niva Dyje a ptačí oblasti Soutok-Tvrdonicko,
- monitorovat evropsky významná stanoviště i druhy,
  - zajišťovat vhodný management na podporu jednotlivých populací evropsky významných druhů,
  - udržovat příznivý ekologický stav vodních toků jako významného stanoviště pro řadu evropsky významných druhů.

Rámcová opatření související s využíváním území:

- zajistit vyhrazení tradičních míst pro táboření a pořádání letních dětských táborů (např. u rybníka Šutrkol a Dlouhý rybník v k.ú. Zaječí, u Nejdku, u Předního Žabníku v k.ú. Mikulčice, u Podivína na Staré Dyji tzv. sokolské koupaliště),
- spolupracovat na vytvoření Integrovaného plánu prevence a tlumení komářích kalamit v návaznosti na aktivity a opatření obnovy vodního režimu v území,
- spolupracovat na údržbě památkově chráněných objektů k přírodě šetrnými postupy,
- spolupracovat na zřízení sezónního záchytného parkoviště u obce Lednice při silnici na Podivín s využitím krajinářsky a k přírodně šetrných postupů,
- spolupracovat na pořádání tradičních kulturních akcí v okolí památkových objektů Lednicko-valtického areálu a slovanských hradišť Pohansko a Mikulčice způsobem zohledňujícím přírodní hodnoty území.

(Pozn.: principy péče a zásady využívání území CHKO budou zahrnuty do příslušných kapitol plánu péče o CHKO Soutok, který bude projednán v souladu s § 38 zákona a vyhláškou č. 45/2018 Sb.)

7. Vymezení chráněné krajinné oblasti

Vymezení území CHKO Soutok je v mapové příloze č. 1 a v detailu v mapové příloze č. 2 (Zákres hranice CHKO Soutok v kopii katastrální mapy – soubor map).

8. Členění chráněné krajinné oblasti

Území chráněné krajinné oblasti se člení do 4 zón odstupňované ochrany přírody. Vymezení jednotlivých zón ochrany přírody není předmětem tohoto záměru a bude stanoveno procesem v souladu s § 27 odst. 2 zákona.

Charakteristiky jednotlivých zón ochrany přírody CHKO Soutok ve vztahu k bližším ochranným podmínkám jsou následující:

- Do I. zóny se zařazuje především území s nejvýznamnějšími přírodními hodnotami, biologickou rozmanitostí či vysokou ekologickou stabilitou krajiny, zčásti chráněné či navrhované k ochraně v některé z kategorií maloplošných zvláště chráněných území, zejména přirozeně meandrující úseky vodních toků, stará říční ramena, podmáčené luční stanoviště, zachovalé porosty lužních lesů s vysokým podílem autochtonních dřevin, s pestrou druhovou, prostorovou a věkovou skladbou, s vysokým podílem senescentních stromů a dále přirozené a přírodě blízké luční ekosystémy s výskytem senescentních stromů a vzácných a chráněných druhů rostlin a živočichů, specifická stepní vegetace na výše položených lokalitách tzv. hrúdech a další stanoviště významná z hlediska biologické rozmanitosti.

- Do II. zóny se zařazují zejména území hospodářsky využívaných lesních, lučních a vodních ekosystémů s vyšším podílem přírodně blízkých společenstev, místně zachovalými přírodními hodnotami, starými porosty, porosty s výskytem senescentních stromů, výskytem zvláště chráněných druhů a ostatní přírodně hodnotné plochy, které jsou hospodářsky využívány přírodě šetrným způsobem včetně některých zvláště chráněných území v kategorii přírodní památka, a které většinou navazují na území I. zóny ochrany přírody, a plochy hodnotné z hlediska krajinného rázu, zejména dochované historické objekty, drobné romantické stavby Lednicko-valtického areálu s udržovaným okolím, louky s výskytem jednotlivých starých stromů, apod.
- Do III. zóny se zařazují zejména lidskou činností značně pozměněné a intenzivně obhospodařované ekosystémy, včetně pravidelně udržovaných částí zámeckého areálu v Lednici, intenzivně obdělávané zemědělské půdy využívané převážně jako orná půda mimo zastavěná území obcí nezahrnuté do jiných zón ochrany přírody.
- Do IV. zóny se zařazují některé zastavěné či zastavitelné plochy, dopravní liniové stavby, dálnice a železnice nezahrnuté do jiných zón ochrany přírody.

9. Základní ochranné podmínky:

Základní ochranné podmínky chráněných krajinných oblastí jsou stanoveny v § 26 zákona.

10. Návrh bližších ochranných podmínek

V souladu s ustanovením § 25 odst. 3 a § 44 odst. 3 zákona se navrhuje, aby na území CHKO bylo možno jen se souhlasem orgánu ochrany přírody provádět tyto činnosti a zásahy:

- (1) Na celém území chráněné krajinné oblasti je možné pouze se souhlasem příslušného orgánu ochrany přírody:
  - a) zasahovat do přirozené retenční schopnosti údolní nivy řek Moravy a Dyje a jejich přítoků, zejména provádět zemní práce, změny terénu nebo těžební, jim podobné a s nimi související práce, pokud mohou způsobit změnu vodního režimu a jsou prováděny mimo zastavěná území obce, s výjimkou terénních úprav prováděných na základě povolení nebo jiného úkonu podle stavebního zákona,
  - b) upravovat nebo měnit koryta vodních toků, zejména vytvářet na nich příčné překážky, stupně a prahy, nebo přemísťovat sediment, nejedná-li se o činnosti vyžadující povolení, opatření nebo jiné úkony podle jiných právních předpisů,
  - c) provádět činnosti, které mohou snížit hladinu povrchové nebo podzemní vody, nebo záměrně měnit hladinu povrchových vod mimo zastavěná území obcí a zastavitelné plochy obcí, nejedná-li se o činnosti vyžadující povolení, opatření nebo jiné úkony podle jiných právních předpisů a o manipulaci s vodní hladinou podle schváleného manipulačního řádu,
  - d) odstraňovat litorální porosty a plovoucí nebo ponořenou vegetaci rybníků a dalších vodních nádrží,
  - e) odbahňovat rybníky a další vodní nádrže a ukládat vytěžené sedimenty,
  - f) chovat nebo vypouštět kachny divoké,
  - g) vysazovat ryby mimo vodní tok Dyje a Moravy,
  - h) obnovovat nebo udržovat vodohospodářské meliorace a odvodňování pozemků,
  - i) pořádat a organizovat akce s účastí větší než 500 účastníků mimo místa vyhrazená se souhlasem orgánu ochrany přírody,
  - j) vyznačovat pěší, cyklistické, jezdecké, vodácké, běžecké trasy a jiné obdobné tratě, trasy a stezky mimo pozemní komunikace,

- k) umisťovat informační, reklamní nebo propagační zařízení mimo zastavěná území a zastavitelné plochy obcí,
- l) umisťovat mimo uzavřené objekty veřejné osvětlení a jiné světelné zdroje, jejichž světelný tok směřuje nad vodorovnou rovinu procházející středem světelného zdroje, pokud se nejedná o dočasná přenosná osvětlení vyžadovaná jinými právními předpisy, nebo
- m) provádět leteckou aplikaci biocidů a hnojiv.

(2) Na území I. a II. zóny chráněné krajinné oblasti lze pouze se souhlasem příslušného orgánu ochrany přírody:

- a) provádět vzlety a přistání se sportovními létajícími zařízeními,
- b) provozovat letadla způsobilá létat bez pilota nebo modely letadel, kromě letů pro zajištění bezpečnosti státu, ochrany osob a jejich zdraví, majetku nebo veřejného pořádku, a letů pro potřeby orgánů ochrany přírody,
- c) rozorávat travní porosty na všech druzích pozemků, provádět jejich obnovu a přísev,
- d) mulčovat travní porosty mimo údržbu tělesa pozemních komunikací,
- e) provádět mýtní nebo předmýtní úmyslné těžby, které nebyly umístěny ve schváleném lesním hospodářském plánu nebo v převzaté lesní hospodářské osnově,
- f) provádět v lesích nahodilou těžbu listnatých druhů dřevin, s výjimkou nahodilých těžeb jasanu a geograficky nepůvodních dřevin, není-li nezbytná z důvodu ochrany životů a zdraví osob nebo ochrany majetku.

(3) Na území III. zóny chráněné krajinné oblasti lze pouze se souhlasem příslušného orgánu ochrany přírody:

- a) vysazovat plantáže geograficky původních dřevin na pozemcích, které nejsou určeny pro plnění funkce lesa,
- b) rozorávat trvalé travní porosty mimo zastavěná území a zastavitelné plochy obcí.

11. Územně správní zařazení území

Kraj: Jihomoravský
 Okres: Břeclav
 Hodonín
 Obec s rozšířenou působností: Břeclav
 Hodonín

12. Přehled katastrálních území dotčených záměrem na vyhlášení zvláště chráněného území

ORP	Obec	Katastrální území
Břeclav	Břeclav	Břeclav
		Charvátská Nová Ves
		Pošterná
	Bulhary	Bulhary
	Kostice	Kostice
	Ladná	Ladná
	Lanžhot	Lanžhot
	Lednice	Lednice na Moravě
		Nejdek u Lednice
	Podivín	Podivín
	Přítluky	Přítluky

	Rakvice	Rakvice
	Tvrdonice	Tvrdonice
	Týnec	Týnec na Moravě
	Zaječí	Zaječí
Hodonín	Hodonín	Hodonín
	Mikulčice	Mikulčice
	Moravská Nová Ves	Moravská Nová Ves

13. Předpokládaná výměra zvláště chráněného území

Orientační výměra navrhované CHKO je 126,9 km².

14. Odůvodnění záměru na vyhlášení zvláště chráněného území

Historie přípravy CHKO Soutok

V roce 1992 byl představen návrh rozšíření CHKO Pálava o území Soutoku, který zpracovala správa CHKO spolu s Geografickým ústavem ČSAV a tzv. Poradním sborem CHKO Pálava. Po složitých jednáních byl nakonec tento záměr odmítnut. V roce 1998 přijala vláda České republiky Státní program ochrany přírody a krajiny, který uložil MŽP rozšířit CHKO Pálava o oblast Soutoku, s termínem do konce roku 2003. Aktualizace tohoto dokumentu z roku 2009 pak uložila MŽP jen „prověřit možnost a účelnost rozšíření CHKO Pálava“. Záměr však nikdy naplněn nebyl. V roce 2008 byla AOPK ČR pověřena přípravou podkladů pro vyhlášení CHKO Soutok. V roce 2009 byl připraven a ze strany MŽP odsouhlasen návrh záměru, který byl následně v průběhu roku 2009 předjednáván v regionu s obcemi a velkými vlastníky pozemků a na základě jejich připomínek opakovaně upravován. V roce 2010 byl návrh záměru finalizován v podobě, která respektovala většinu připomínek. Vzhledem k tomu, že návrh neměl v regionu dostatečnou podporu obcí ani kraje, bylo nakonec oznámení záměru vyhlášení CHKO Soutok odloženo.

V rámci vytváření soustavy Natura 2000 byla na části plochy vyhlášena nařízením vlády č. 26/2005 Sb. ze dne 15. prosince 2004 ptačí oblast Soutok-Tvrdonicko a do národního seznamu evropsky významných lokalit byly zařazeny plošně rozsáhlé EVL Niva Dyje a Soutok-Podluží, které překrývají většinu navrhovaného území CHKO. Ptačí oblast i obě EVL vynikají velkým množstvím předmětů ochrany (v ptačí oblasti populace 10 ptačích druhů, v EVL 12 biotopů a 23 živočišných druhů). V původním, vládou schváleném národním seznamu evropsky významných lokalit, nařízení vlády č. 132/2005 Sb., byly pro lokalitu Soutok-Podluží navrženy kategorie CHKO, NPR a PR, pro lokalitu Niva Dyje pak CHKO, NPR, NPP a PP.

Území bylo v rámci výzkumného projektu „VaV/620/16/03 *Vyhodnocení potenciálu krajiny ČR z hlediska možného dalšího územního rozvoje CHKO v ČR*“ vyhodnoceno jako jednoznačně vhodné a potřebné k ochraně v kategorii CHKO.

Většina území navrženého CHKO je součástí biosférické rezervace Dolní Morava, a to od roku 2003, kdy Výbor Mezinárodní koordinační rady UNESCO programu MaB schválil rozšíření stávající BR Pálava, vyhlášené v roce 1986, o Lednicko-valtický areál a lužní lesy na soutoku Moravy a Dyje a nově vymezené území o celkové rozloze přesahující 300 km² dostalo název Biosférická rezervace Dolní Morava. Tento mezinárodní statut ochrany však nemá žádnou oporu v národní legislativě a praktickou ochranu území tak nezajišťuje.

Větší část zájmového území je rovněž součástí mokřadu mezinárodního významu podle tzv. Ramsarské úmluvy (Úmluva o mokřadech majících mezinárodní význam především jako biotopy vodního ptactva) jako lokalita RS09 „Mokřady Dolního Podyjí“ a pro ČR z toho plyne závazek zajistit dostatečnou ochranu tohoto území.

Hlavní důvody zpracování návrhu záměru na vyhlášení CHKO Soutok

Hlavním důvodem zpracování návrhu záměru na vyhlášení CHKO Soutok je zajištění potřebné ochrany a péče o přírodní a krajinné hodnoty, unikátní v národním i mezinárodním měřítku. Do navrhované CHKO je zařazeno území v nivě dolních toků Moravy a Dyje, které vyniká vysokým zastoupením přírodních hodnot, přirozených a přírodě blízkých lesních, lučních, vodních a mokřadních ekosystémů, s výskytem značného počtu zvláště chráněných a vzácných druhů rostlin a živočichů, které je součástí dvou EVL Niva Dyje a Soutok-Podluží a Ptačí oblasti Soutok-Tvrdonicko. Charakteristický krajinný ráz území vychází z dlouhodobého historického hospodaření a správy území rodem Lichtenštejnů, z plánovaných krajinných kompozic Lednicko-valtického areálu, ale také z pozůstatků hospodářského využití lučních lesů, charakteristických lesních okrajů u luk se soliterními staletými stromy. Stopy historického hospodaření v území a zachovalé prvky komponované krajiny přispívají k vysoké estetické hodnotě, resp. vizuální atraktivitě zdejší krajiny a ojedinelého rázu krajiny.

V současnosti je s výjimkou území chráněného prostřednictvím některé z kategorií MZCHÚ celé území EVL Niva Dyje a EVL Soutok-Podluží ponecháno v režimu základní ochrany. Tento způsob ochrany území obou předmětných EVL se jeví nedostatečným, nekomplexním a málo účinným nástrojem s ohledem na povinnost zajistit příznivý stav předmětů ochrany. Základní ochrana neumožňuje formulovat specifické bližší ochranné podmínky potřebné pro zajištění ochrany takto rozsáhlého území a zejména neumožňuje nastavovat diferencovanou péči v adaptivním cyklu, což je v současné době probíhající klimatické změny pro uchování takto plošně rozsáhlého unikátního nivního ekosystému nezbytností. S vyhlášením CHKO Soutok bude připravován podklad k úpravě hranic obou EVL tak, aby korespondovaly s nově navrhovanou hranicí CHKO.

V současnosti jsou vyhlášovány dle zákona v rámci území EVL Soutok-Podluží tři MZCHÚ v kategorii PP Týnecké fleky, Saufang a Kostická Čista a NPR Lanžhotské pralesy a NPP Soutok, ty však nejsou schopny svou rozlohou zajistit celistvou ochranu území. V rámci území EVL Niva Dyje není v současnosti žádné území v procesu vyhlášení maloplošného zvláště chráněného území.

Zřízení nové CHKO povede ke sjednocení výkonu státní správy v oblasti ochrany přírody a krajiny, kdy pro celé území CHKO bude existovat jeden orgán ochrany přírody (AOPK ČR) namísto dosavadních čtyř (Krajský úřad Jihomoravského kraje, Městský úřad Břeclav, Městský úřad Hodonín a AOPK ČR), což zefektivní a zjednoduší výkon státní správy.

Nově navržené území CHKO Soutok bude složeno ze dvou částí oddělených zastavěným územím města Břeclav. Obě části CHKO mají charakter nivy dolního toku velkých řek s významným podílem lesních, vodních a mokřadních ekosystémů s minimální rozlohou zastavěných a zastavitelných ploch. Západní část (EVL Niva Dyje) má nižší zastoupení lesů a větší podíl lučních ekosystémů, ve východní části (EVL Soutok-Podluží) se nachází největší komplex nížinných lučních lesů v ČR. V obou částech došlo v minulosti k rozsáhlým krajinářským úpravám, jejichž výsledkem je člověkem obhospodařovaná harmonická krajina se zachovanými přírodními hodnotami. Do navrhované CHKO je zahrnuta část Lednicko-valtického areálu, tedy unikátního komplexu komponované krajiny, zařazeného do světového dědictví UNESCO, s osami, průhledy, soliterními stavbami a dalšími prvky dokládajícími historické plánování a záměrné zvýšení estetické hodnoty území v romantickém stylu. Areál je výsledkem 500 let trvající kultivace jihomoravského jádra Lichtenštejnských držav. Rozvíjel se od zámků v Lednici a ve Valticích, na rybníčních soustavách z 16. století a na rozsáhlých honitbách v nivě a na vátých píscích. Při prvních velkých krajinářských úpravách v baroku byly vedle obou zámků s francouzskými zahradami vybudovány i aleje hvězdicovitě se rozbíhající od Valtického zámku. V území CHKO Soutok jsou z nich dosud částečně zachovány aleje Poštorenská, Ladenská a k Obelisku. Na přelomu 18. a 19. století byl areál včetně Lednického zámku a parku radikálně přeměněn do dnešní romantické podoby. Systém saletů v krajině je komponován do třech hlavních parkových celků - zámeckých parků v Lednici, a ve Valticích a okolo Lednických rybníků. Mimo ně jsou okolo dalších saletů vytvořeny parkové kompoziční prostory. V území navrhované CHKO Soutok jsou to Janohrad, Obelisk (v oboře Obelisk), Lovecký zámeček, Pohansko a Lány. Na parkově upravené prostory areálu dále organicky navazuje přírodě

blízká krajina lužních lesů a luk okolo řeky Dyje. Jedná se o světově významný a unikátní krajinný prostor.

Na krajinném rázu území CHKO se podílejí také archeologické památky reprezentované hradišti z doby Velkomoravské říše v Mikulčicích a u Pohanska, které se nacházejí ve východní části území.

V návrhu CHKO není zahrnuto žádné sídlo, zasahuje do ní jen malá část zastavěného území obce Lednice.

Vyhlášení území v kategorii CHKO zajistí efektivní ochranu přírodních a krajinných hodnot, jejichž zachování je podmíněno trvalým přírodě blízkým způsobem obhospodařování krajiny. Cílem ochrany přírody v navrhovaném území je podpora péče o biotopy a druhy vhodným způsobem hospodaření, využíváním finančních nástrojů v ochraně přírody, prováděním managementu, případně uplatňováním administrativních nástrojů ochrany přírody zajistit, aby péče o krajinu, biotopy a rostlinné a živočišné druhy vedla k zachování nebo zlepšení stavu všech předmětů ochrany území. A to zejména zachování harmonicky utvářené krajiny se specifickými rysy krajinné mozaiky:

- nížinná krajina velkých řek s minimálním převýšením, okraje nivy s nízkou terasou,
- rozvětvené utváření vodní sítě (anastomóza) výrazně ovlivněné úpravami, přirozené i umělé vodní toky, říční ramena funkční i odstavená,
- velká lesnatost s lužními lesními porosty přírodě blízkého složení,
- absence sídel na většině území (záplavové území),
- zemědělská půda využívána jako nivní louky, orná půda jen v okrajových částech,
- přítomnost historických přírodně krajinářských a parkových úprav krajiny včetně architektonických památek.

Území navrhované CHKO je téměř z 57 % své celkové plochy pokryto lesy. Ve východní části vytváří souvislý komplex lužních lesů nepřerušovaný pás od Břeclavi podél Dyje a od Mikulčic podél Moravy k soutoku obou řek. Nížinná krajina má převýšení dosahující jen cca 20 m; nejvyššími částmi jsou okraje CHKO na severozápadě (u Přítluk) s nadmořskou výškou 165 m n. m. a nejnižším bodem je soutok Moravy a Dyje s nadmořskou výškou 148 m n. m. Dolní úsek řeky Moravy a Dyje je příkladem větvičího se říčního toku – anastomózy, ve které se tok vícenásobně dělí v řadu paralelně protékajících a dlouhodobě existujících ramen, jež jsou navzájem mezi sebou provázána. Již od 18. století lze v rámci tohoto větvičího se říčního systému rozlišit hlavní tok Moravy i hlavní tok Dyje a jejich postranní říční ramena, která jsou dodnes pouze půdorysně zachována. Jedním z těchto ramen protéká dnes říčka Kyjovka. Odstavená ramena jsou důležitým prvkem údolní nivy upravených toků a na mnohých místech jsou posledními zbytky přirozených, morfologicky cenných říčních koryt.

Říční niva Moravy a Dyje je v oblasti Soutoku úpravami a ohrázováním obou řek oddělena od „mateřských“ vodních toků. Základní interakce mezi řekou a její nivou jsou zde proto částečně narušeny, zejména je zde vyloučena úplná dynamická fluvialní sukcesní série nivních biotopů. V území se už nevyskytují přirozené záplavy, pouze v posledních dvou dekádách byla nepravidelně využívána možnost řízeného povodňování lužních lesů, které umožňuje odlehčovací jez Pohansko. V důsledku změněného vodního režimu se podstatná část zdejších lužních lesů dostala do ohrožení, protože byly zcela odříznuty od působení záplav, které jsou pro tento typ nivního ekosystému nezbytné. Zejména krátkodobé povodně, které přicházejí každoročně, velmi příznivě ovlivňují vodní režim lužních lesů a přinášejí potřebné živiny. Rovněž zahloubení toků (Morava, Dyje) vedlo k poklesu hladiny podzemní vody (průměrně zhruba o 1 m) v prostoru luhů. Lužní lesy se začaly měnit v jiný, sušší typ lesů.

V průběhu 70. a 80. let 20. století byla zregulována a ohrázována řeka Morava (převede i stoletou vodu) v úseku od Hodonína až po soutok s Dyjí a tím oddělena od lužních lesů i svých meandrů a slepých ramen, tím došlo k tvarové unifikaci a odpřírodnění toku. Nejsou zde připuštěny korytotvorné procesy (břehová eroze, vytváření štěrkových náplavů, střídání brodů a tůní), přirozený vývoj řeky byl úpravou přerušen a je nadále potlačován. Zregulováním došlo k značnému znehodnocení a poškození okolního ekosystému, proto jsou nápravná opatření a patřičná ochrana okolního ekosystému žádoucí pro rychlou regeneraci ekosystémů, a to nejen lužních lesů.

Řeka Dyje byla také regulována, ohrázována a dílčím způsobem upravována (narovnání toku průpichy), často byl tok veden zcela novým korytem (staré koryto Dyje je dnes reprezentováno Zámeckou a Starou /Černou/ Dyjí). Výše proti proudu Dyje byla také vybudována největší vodohospodářská stavba v oblasti – vodní dílo Nové Mlýny se třemi nádržemi, díky kterému dochází k zachycování veškerých povodňových průtoků, které v historii přirozeně zaplavovaly lužní lesy nejen v okolí soutoku Moravy a Dyje. Povodňový režim a jeho případné změny, přitom mají zásadní vliv na ekologickou provázanost říčních niv a jejich ekosystémů. Dochází ke snížení dynamiky rozkolísanosti jarních maxim, a tedy k celkovému poklesu dotace vody pro tyto ekosystémy a k negativnímu ovlivnění nivního ekosystému, který je na povodňování závislý.

V letech 1991–1999 se v lužních komplexech v rámci revitalizace vodního režimu vybuďovala složitá soustava vodních kanálů, stavidel, stavítek, propustků a hradítek s možností ovlivňovat hladinu spodní vody v lesních porostech. V rámci revitalizace vodního režimu byl systém říčních ramen přebudován na systém umožňující povodňování.

V předmětném území se nevyskytuje žádné celé sídlo. Sídla byla budována na okraji nivy na nízké terase. V nivě řeky se vyskytují stavby jen jednotlivě. Částečně se jedná o účelové stavby vybudované v době krajinářských úprav Lednicko-valtického areálu dokreslující romantický charakter komponované krajiny a zvyšující její estetické působení (např. zámek Lednice včetně jízdárny, zámeckého skleníku a kostela Svatého Jakuba Staršího), částečně o stavby zajišťující nezbytný provoz při hospodářském využívání území (např. hájovny, výroba dřevěného uhlí). Území CHKO je záplavovou oblastí, a proto stavební rozvoj je a bude regulován i touto skutečností.

Typický krajinný ráz oblasti je určen také prostorovým vymezením. Krajina Soutoku je tvořena nivami dolních toků řeky Moravy a řeky Dyje a okraji terasových plošin, rovin a nížinných pahorkatin v jejich bezprostředním okolí, které náleží k Dolnomoravskému úvalu. Jádro oblasti tedy tvoří nivní roviny s typickými tvary přírodních i antropogenně přeměněných koryt řek, odstavených meandrů, tůní v různém stupni zazemnění, kanálů a náhonů, hrází, uměle vytvořených vodních ploch. Pohledově významný je v navrhované CHKO okrajový svah oddělující nivu od rovin mezi Lanžhotem a Mikulčicemi a krátký, avšak výrazný svah ohraničující nivu mezi Milovicemi, Bulhary a Lednicí.

V blízkosti obou řek jsou zemědělské pozemky využívány zejména jako louky, které se střídají s lesními pozemky nebo vytvářejí enklávy uvnitř lesů. V severozápadní části CHKO u Přítluk a ve východní části podél Kyjovky je část zemědělské půdy využívána jako orná.

Posouzení proporcionality záměru na vyhlášení CHKO Soutok s ohledem na zásah do práv a oprávněných zájmů dotčených subjektů

Záměr na vyhlášení CHKO Soutok odráží potřebu zajištění ochrany přírodních a krajinných hodnot včetně hodnot kulturních a přírodních funkcí v tomto území. Veřejný zájem na vyhlášení CHKO však nezbytně koliduje s jinými zájmy, mimo ochrany přírody. Z tohoto důvodu je nutné přistoupit k posouzení proporcionality záměru na vyhlášení CHKO Soutok s ohledem na jednotlivá práva a oprávněné zájmy subjektů, které na dotčeném území působí. Záměr na vyhlášení CHKO je tedy dál posuzován z hlediska jeho vhodnosti, potřebnosti a z hlediska jeho přiměřenosti.

1. Kritérium vhodnosti

V prvním bodě testu proporcionality probíhá posouzení, zda jsou zvolené prostředky, tj. vyhlášení kategorie ochrany CHKO a aplikace zákona na území navrhované CHKO, způsobilé dosáhnout sledovaného cíle. Tím je především zajistit udržení a zlepšení přírodního stavu a zachování a vytváření optimálních ekologických funkcí této harmonicky utvářené kulturní krajiny s významným podílem biologicky hodnotných lesních ekosystémů s hojným zastoupením dřevin a trvalých travních porostů a přeneseně také udržení příznivého stavu evropsky významných stanovišť a stanovišť evropsky významných druhů,

keré jsou předmětem ochrany dvou evropsky významných lokalit EVL Soutok-Podluží a EVL Niva Dyje.

Ochranný režim v navrhované kategorii CHKO je způsobilý tyto cíle naplnit nejlépe ze všech způsobů ochrany, a to zejména prostřednictvím těchto nástrojů:

Vhodně zvolený rozsah navrhovaného území CHKO Soutok ve vztahu k předmětům ochrany

Navrhované území CHKO Soutok zahrnuje biologicky hodnotné lesní porosty i trvalé travní porosty s vysokou diverzitou zvláště chráněných a vzácných druhů rostlin a živočichů. Tato harmonicky utvářená krajina tvoří komplexní mozaiku vzácných lesních a nelesních stanovišť s charakteristickým rázem vnitrozemské delty, a je doplněna historickými objekty národního významu. S celkovou rozlohou 126,9 km² zaujímá všechny významné aspekty tohoto území, tedy rozsáhlý komplex lužních lesů nížinného typu mozaikovitě protkaný lučními, mokřadními a vodními ekosystémy, s částí historické krajinné úpravy v Lednicko-valtickém areálu. Tyto významné ekologické fenomény jsou také zahrnuty do soustavy NATURA 2000.

Rozsah navrhovaného území byl vzhledem k dostupnosti údajů o rozloze, umístění a kvalitě stanovišť posuzován na základě mapování biotopů. Navrhované území CHKO Soutok překrývá téměř zcela EVL Soutok-Podluží (9715 ha) a EVL Niva Dyje (3250 ha) s rozlohou 12 695 ha. Návrh CHKO v EVL Niva Dyje nepokrývá národní přírodní rezervaci (NPR) Křivé jezero, která je součástí CHKO Pálava, a dále nesourodý výběžek jižně od NPR Lednické rybníky. V EVL Soutok-Podluží se nachází část území, která nebyla zařazena do navrženého území CHKO Soutok z důvodu předpokládané výstavby obchvatu Břeclavi. Jedná se o území o rozloze 295 ha, ve kterém jsou zastoupena i stanoviště, která jsou biologicky hodnotnými územími a jsou také předmětem ochrany EVL Soutok-Podluží.

Celkem bylo při rozhodování o vedení hranic vypuštěno disjunktní území o velikosti 642 ha (z toho je 156 ha již chráněno v CHKO Pálava). Z pohledu krajinného rázu a s ohledem na výskyt biologicky významných stanovišť se jedná o vypuštění některých typických společenstev, nicméně to nemá vliv na celkové zachování krajinného rázu a charakter celého území. Naopak do území CHKO Soutok bylo zahrnuto území o celkové rozloze 375 ha z důvodu potenciálu tohoto území, případně z důvodu výskytu zvláště chráněných druhů živočichů a/nebo předmětů ochrany CHKO.

Zajištění ochrany předmětů ochrany EVL Soutok-Podluží a EVL Niva Dyje navrhovanou kategorií CHKO

Nutnost zajištění efektivnějšího způsobu ochrany předmětů ochrany obou EVL tohoto území oproti současnému způsobu vyplývá z trendu vývoje kvality lužních lesů nížinného typu, aluviálních lužních, mokřadních a vodních ekosystémů, tvořících typickou krajinu, u níž by měla být zachována její přírodní funkce. Negativní vývoj v kvalitě výše uvedených společenstev byl vyhodnocen na základě výstupů z mapování biotopů. Na základě mapování provedeného v roce 2006 a v roce 2019 byla provedena analýza změny kvality biotopů jednotlivých segmentů v EVL Soutok-Podluží, ze které vyplývá zhoršování kvality přírodních stanovišť a stejný trend byl zjištěn také pro EVL Niva Dyje, jejíž území bylo ovlivňováno stejnými biotickými a abiotickými faktory. Je zřejmé, že od roku 2006 došlo u lesních stanovišť tvrdých a měkkých luhů této EVL ke zhoršení kvality na cca 51 %, zejména v oblasti Soutoku. Kvalita zůstala zachována pouze na 36 % ploch, zejména v porostech, které jsou navrhovány do I. zóny ochrany CHKO Soutok. Ke stejnému zhoršení došlo v typických společenstvech lužních lesů nížinného typu.

V obou EVL jsou návrhem CHKO Soutok pokryta všechna stanoviště a druhy, která jsou předmětem ochrany. Biologicky cenné ekosystémy jako jsou - lesní společenstva nížinných lužních lesů s vysokou přírodní hodnotou a druhovou pestrostí, tvrdé luhy s dubem letním s významným výskytem senescentních stromů a tlejícího dřeva, smíšené jasanovo-olšové lužní lesy, podmáčené olšiny a panonské dubohabřiny, a na ně vázaná biota; nelesní travinná společenstva, kontinentální nivní louky, mezofilní ovsíkové louky a specifická stepní vegetace na výše položených lokalitách tzv. hrúdech, a na ně vázaná biota a přirozené

a přírodě blízké vodní toky, periodicky průtočná či odstavená říční ramena a tůňe a jiné mokřady, a na ně vázaná vodní a mokřadní společenstva, tedy všechny biotopy, které jsou předmětem ochrany EVL, návrh CHKO Soutok rovněž zahrnuje.

Stejnou měrou jsou v návrhu CHKO pokryty i další naturové biotopy, které nejsou předmětem ochrany uvedených EVL.

Zvolená právní forma ochrany zajišťuje příznivý stav v území

Pro ochranu území byla zvolena kategorie chráněné krajinné oblasti (§ 14) jako nejvhodnější forma ochrany tohoto území dle zákona. Do této kategorie spadají dle odst. 1, § 25 zákona **rozsáhlá území¹ s harmonicky utvářenou krajinou², charakteristicky vyvinutým reliéfem², významným podílem přirozených ekosystémů lesních a trvalých travních porostů³, s hojným zastoupením dřevin⁴, popřípadě s dochovanými památkami historického osídlení².**

- 1) Kritérium rozsáhlosti je naplněno rozlohou celého území 126,9 km².
- 2) V území se dochovala po staletí lidmi harmonicky utvářená krajina s charakteristickým lužním charakterem, s koncentrovaným přírodním a kulturním dědictvím. V území se nachází dvě mimořádně významné archeologické památky s pozůstatky slovanských hradišť – Mikulčice a Pohansko. Část území byla v roce 1996 zařazena do seznamu světového dědictví UNESCO jako Lednicko-valtický areál s rozlohou bezmála 300 km². Lednicko-valtický areál má vysokou autenticitu, pokud jde o jeho současnou podobu a vzhled, komponovaná krajina se nadále vyvíjí podle původních plánovacích zásad.
- 3) Území navrhované k ochraně vykazuje vysoký podíl přírodě blízkých lesních, travinných a mokřadních ekosystémů. U lesních porostů se jedná zejména o dochované typické zastoupení dřevin vázaných na lužní krajinu a charakteristickou prostorovou strukturu porostů s přítomností staletých dubů. V případě travních porostů jde o dochované stepní trávníky na „hrúdech“ a cenné enklávy lučních porostů. Zachovalost obou těchto typů stanovišť má však v současnosti kvalitativně sestupný trend vlivem způsobu obhospodařování.
- 4) Zastoupení dřevin rostoucích mimo les je v území vysoké, ikonické jsou staleté solitérní duby na aluviálních loukách. Části nelesní zeleně jsou součástí památkově cenných prvků komponované krajiny Lednicko-valtického areálu vč. zámeckého parku v Lednici.

Diferenciace míry ochrany v CHKO

Zonace CHKO zajišťuje míru odstupňované ochrany území tak, aby se udržoval a zlepšoval jeho přírodní stav a byly zachovány jeho optimální ekologické funkce. Zóny ochrany CHKO reflektují intenzitu regulace lidské činnosti v konkrétním území prostřednictvím ochranných podmínek. S využitím zonace tak lze optimalizovat ochranu jednotlivých ekosystémů vzhledem k jejich rozdílným potřebám.

V I. zóně CHKO se upřednostňují mimoprodukční funkce lesa - lze je, např. zařadit do kategorie lesů zvláštního určení, ve kterých je zásadní možnost přijetí odchylných opatření oproti standardnímu hospodaření dle zákona č. 289/1995 sb., o lesích, v platném znění (dále jen „lesní zákon“). V I. zóně se provádí zásahy směřující k úpravě druhové skladby, prostorové a věkové struktury lesních porostů do stavu, který umožní postupnou obnovu jejich přirozených funkcí. Lesnická činnost spočívá v péči o lesní společenstva, nejedná se o standardní lesní hospodaření. Využívání lesů v I. a II. zóně ochrany CHKO je dále limitováno zákazem ze základních ochranných podmínek CHKO hospodaření na pozemcích způsobem vyžadujícím intenzivní technologie, jakož i zákazem aplikace biocidů. Navržené bližší ochranné podmínky nad rámec základní ochrany regulují mýtní a předmýtní těžby mimo schváleného lesního hospodářského plánu, resp. převzaté lesní hospodářské osnovy, jakož i provádění nahodilých těžeb. Pro zachování předmětů ochrany je lesní hospodaření nutné, ochranné podmínky však limitují způsoby lesního hospodaření,

kteřé ohrožují předměty ochrany, např. obnovu porostů velkými holosečemi, celoplošné frézování půdního povrchu či hloubkové frézování půdy.

Ve III. a IV. zóně ochrany CHKO, na území ovlivněném či pozměněném lidskou činností, ochranné podmínky v širší míře umožňují produkční hospodaření a jen okrajově limitují využívání pozemků. V těchto zónách je kladen důraz na uplatňování základních ekologických požadavků a trvalou udržitelnost hospodaření, která brání degradaci v území.

V § 26 odst. 1 písm. a) až i) zákona jsou definovány základní ochranné podmínky CHKO, které zajišťují ochranu předmětů ochrany CHKO před negativními vlivy. Vzhledem k významu území a koncentraci přírodních hodnot jsou tyto podmínky zcela legitimní v místech výskytu zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů již v současnosti. Vzhledem k ochraně pozemků určených k plnění funkcí lesa některé obdobné zákazy stanovené v tomto odstavci platí již v současnosti na základě lesního zákona, který subjektům (fyzickým i právnickým osobám) stanovuje pro jejich záměry podmínky, za kterých je možné tyto činnosti v lesích provádět. Nicméně, současné omezení činností v území lesním zákonem, vyplývá primárně z hlediska ochrany majetku a ochrany lesa jakožto předmětu hospodaření, nikoliv z hlediska ochrany přírody. Je tedy určeno k naplňování jiného účelu, než je ochrana přírody.

Bližší ochranné podmínky regulují činnosti, které mohou mít negativní dopad na stanovené předměty ochrany CHKO Soutok a dochované přírodní prostředí v CHKO. Ochranný režim diferencuje regulované činnosti dle zonace CHKO a optimalizuje tak ochranu přírodních hodnot v území.

Výkon speciální státní správy v ochraně přírody a zajištění odborné péče v území

Na území navrhované CHKO bude vyjma obcí jediným orgánem ochrany přírody Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, vykonávající státní správu v rámci jejích kompetencí, a zároveň bude zajišťovat odbornou činnost a zajišťovat naplňování cílů ochrany v území vč. osvěty a zajišťování péče s využitím dostupných ekonomických nástrojů. Jedna instituce tak může systematicky aplikovat různorodé nástroje ochrany a jednodušeji a efektivněji tak naplňovat její cíle – reguluje činnosti negativně ovlivňující předměty ochrany (zejména prostřednictvím výkonu státní správy), hospodaří na pozemcích a zajišťuje jejich odbornou péči, monitoruje stav předmětů ochrany, administruje ekonomické nástroje a motivuje uživatele a vlastníky pozemků k provádění vhodných opatření, a v neposlední řadě nastavuje koncepci ochrany přírody v území a informuje místní obyvatele i návštěvníky. Dlouhodobá koncepce, která cíleně pracuje s kvalitativním stavem a vývojovým trendem chráněných fenoménů, může zajistit efektivní ochranu tohoto území. Odborné a koncepční dokumenty ochrany přírody, jako je plán péče o CHKO rámcově definují zásady hospodaření v území a opatření prováděná ve prospěch stavu předmětů ochrany CHKO atd.

Na základě výše uvedeného lze konstatovat, že institut kategorie ochrany CHKO je způsobilý dosáhnout sledovaného cíle, tj. především zajistit potřebnou ochranu a péči o toto unikátní území včetně udržení nebo zlepšení příznivého stavu evropských stanovišť a stanovišť evropsky významných druhů.

2. Test potřebnosti

Dalším krokem v rámci testu proporcionality je test potřebnosti, tedy posouzení, zdali by stanoveného cíle nemohlo být dosaženo jiným režimem právní regulace. Území v soustavě NATURA 2000 lze chránit jako: území v základní ochraně (§ 45 odst. 2)^a, smluvně chráněné území (§ 39)^b, CHKO (§ 25)^c, maloplošná chráněná území – PR (§ 33), PP (§ 36), NPR (§ 28), NPP (§ 35)^d nebo národní park (§ 15)^e.

a) Základní ochrana: Rozsáhlý komplex lužní krajiny umožňuje její využívání tak, aby se udržoval a zlepšoval jeho přírodní stav a byly zachovány a vytvářeny optimální ekologické funkce tohoto území. EVL se mohou využívat pouze tak, aby nedošlo k závažnému nebo nevratnému poškození nebo ke zničení evropských stanovišť anebo stanovišť evropsky významných druhů vyžadujících územní ochranu, tvořících jejich

předmět ochrany, a aby nebyla narušena jejich celistvost. V současnosti si k zásahům, které by mohly vést k takovým nežádoucím důsledkům, musí ten, kdo tyto zásahy zamýšlí, předem opatřit souhlas orgánu ochrany přírody, v tomto případě Krajského úřadu Jihomoravského kraje. Již v minulosti bylo vyhodnoceno, že stávající institut základní ochrany nezajišťuje dostatečnou ochranu území, což bylo doloženo nejen sledováním a vyhodnocením stavu předmětů ochrany AOPK ČR (monitoring stanovišť 2006, 2019), ale také vědeckými články dokládajícími úbytek, jak zvláště chráněných druhů, které jsou předmětem ochrany EVL (viz příloha č. 3), tak snižování kvality lesních společenstev nížinných lužních lesů, nelesních travinných společenstev, a také přirozených a přírodě blízkých vodních toků, periodicky průtočných či odstavených říčních ramen, tůní, mokřadů a bioty na ně vázané. Od doby tohoto hodnocení však došlo k významným změnám ve způsobu hospodaření v lesních porostech.

V roce 2021 (14. 6. 2021 a 16. 6. 2021) bylo orgánem státní správy lesů vydáno závazné stanovisko o schválení lesních hospodářských plánů (LHP) pro LHC Soutok (č. j. JMK 77398/2021) a LHC Židlochovice (JMK 77407/2021) na období 2020-2029, kterému předcházela implementace požadavků orgánů ochrany přírody na základě rámcové dohody AOPK ČR a LČR s. p. ze dne 24. 11. 2020. Celému závěru vydání souhlasných závazných stanovisek předcházelo vydání nesouhlasných stanovisek od dvou orgánů ochrany přírody (KrÚ JMK, AOPK ČR), neboť do návrhů lesních hospodářských plánů původně nebyly zapracovány připomínky dotčených orgánů ochrany přírody s majoritní územní působností. Výše popsané komplikace při projednávání LHP musí být zahrnuty do úvah v rámci testu potřebnosti, neboť při aplikaci varianty zajištění ochrany pouze v základní ochraně může dojít ke stejným okolnostem i v budoucnu při projednávání navazujících LHP, byť je v současnosti uzavřena dohoda, která se však vztahuje pouze k současným LHP.

LHP je dokument, který má jednak pouze tři závazné ukazatele (§ 24 zákona č. 289/1995 Sb.: maximální celková výše těžeb, minimální podíl melioračních a zpevňujících dřevin při obnově porostu a minimální plošný rozsah výchovných zásahů v porostech do 40 let věku). Kvůli tomu nelze v souladu s nároky zvláště chráněných druhů efektivně a strategicky pomocí LHP plánovat aktivní opatření, která mají za cíl zajištění optimálních podmínek pro udržení a prosperitu populací zvláště chráněných druhů, které jsou předmětem ochrany. Dalším úskalím pro efektivní ochranu je omezená platnost těchto plánů. Platnost LHP je omezena na 10 let. Zachování rozlohy a kvality vzácných biotopů však nelze efektivně zajistit v krátkodobém horizontu 10 let a je nutné časoprostorové uspořádání lesních porostů s ohledem na zachování daných fenoménů vytvářet dlouhodobé modely a na jejich základě strategicky plánovat tak, jak jsou nastaveny rámcové směrnice hospodaření a cíle ochrany v návrzích plánů péče.

LHP pokrývají pouze pozemky, které jsou určené k plnění funkcí lesa (celkem 67 % z území EVL). To znamená, že ostatní pozemky nemají v současné době stanovena kritéria obhospodařování s ohledem na ně vázanou biotu, tedy i předměty ochrany evropsky významných lokalit. Ačkoliv je nutné při obhospodařování těchto pozemků respektovat některá ustanovení zákona¹, nejedná se o koncepční přístup, který by jasně definoval strategii nakládání s těmito pozemky, zejména vytvářel podmínky pro zajišťování potřebné péče. Dosažení stejného cíle jako při variantě CHKO by bylo v případě základní ochrany mnohem komplikovanější, z části dokonce nerealizovatelné, jak pro orgány ochrany přírody, tak pro vlastníky pozemků v dotčeném území.

b) Smluvní ochrana: tato forma ochrany není uskutečnitelná zejména z důvodu majetkových poměrů v daném území (velké množství vlastníků, tj. smluvních stran) a také z důvodu nemožnosti zajistit potřebnou ochranu přírodních hodnot v území. Zásadní je přitom ta skutečnost, že smluvní ochrana by chráněným fenoménům měla z principu zajistit minimálně takovou úroveň ochrany, která by byla dosažena vyhlášením ZCHÚ odpovídající kategorie. Smlouvou by musela být zajištěna zcela totožná úroveň ochrany (a tedy omezení), která vyplývá ze základních a bližších

ochranných podmínek ZCHÚ a dalších limitů vyplývajících ze zákona pro dané ZCHÚ a také takový návrh opatření, který je specifikován v navrhovaném plánu péče o ZCHÚ, v daném případě CHKO. Formou smluvní ochrany není například možné zajistit adekvátní náhradu limitů zákona vyplýjící na území CHKO ze základních a bližších ochranných podmínek CHKO mající působnost vůči osobám, které nejsou účastníky smluvního vztahu, například omezení vjezdu vozidel apod. Jelikož je smluvní ochrana (potažmo smlouva) dlouhodobá, nedokáže na rozdíl od plánu péče dostatečně pružně reagovat na případnou změnu podmínek a provádět odpovídající následné usměrňování managementu. Podmínky zajišťování managementu území včetně jednotlivých opatření by musely být součástí smlouvy o smluvní ochraně a při každé jejich změně nebo doplnění by muselo docházet k změně smlouvy například formou dodatku, uzavíraného se všemi smluvními stranami. V případě ZCHÚ je možno uzavírat smlouvy o managementových opatření individuálně pro každé opatření a s každým vlastníkem samostatně na dobu určitou, dle aktuální potřeby.

c) Ochrana formou kategorie CHKO nastavuje způsob a míru využívání území na základě stanovených základních a bližších ochranných podmínek pro celé území CHKO nebo v rámci jednotlivých zón odstupňované ochrany tak, aby se udržoval a zlepšoval stav předmětů ochrany CHKO, bylo uchováno zdejší přírodní a kulturní dědictví a zachovány a vytvářeny optimální ekologické funkce těchto území. Kritéria pro zásady hospodaření jsou definována v plánu péče, který mj. obsahuje popis a vyhodnocení stavu a vývoje krajiny, popis a vyhodnocení stavu a vývoje ekosystémů a jejich složek z hlediska naplňování dlouhodobých cílů ochrany, zásady hospodářského využívání území směřující k zachování nebo zlepšení stavu krajiny a přírodních hodnot oblasti a návrhy rámcových opatření prováděných orgány ochrany přírody za účelem naplňování dlouhodobých cílů ochrany a určení rozsahu a způsobu sledování stavu a vývoje předmětů ochrany². Z pohledu dotčených zájmových subjektů lze plán péče vnímat jako odborný, koncepční dokument ochrany přírody, který navrhuje zásady hospodaření tak, aby nedocházelo k negativnímu poškozování chráněných fenoménů a bylo zajištěno hospodaření uchovávající či zlepšující stav předmětů ochrany navrhované CHKO. V porovnání se souhrny doporučených opatření pro jednotlivé EVL se jedná o propracovanější dokument, který kromě zásad hospodaření stanovuje způsob sledování vývoje jednotlivých společenstev a předmětů ochrany CHKO a EVL. V rámci testu potřebnosti je nutné zmínit stávající stav, kdy i při existenci souhrnů doporučených opatření pro EVL Soutok-Podluží a EVL Niva Dyje probíhají snahy o adekvátní ochranu již od roku 2010, stejně jako do nedávna prováděné těžby exploatačního charakteru, neusměrněné hospodaření na loukách způsobující změny vedoucí k destrukci jednotlivých evropsky významných stanovišť a rozpadu populací druhů, které jsou chráněny na evropské úrovni. Existence samotných EVL a souhrnu doporučených opatření pro ně tak nezajišťuje optimálním způsobem naplňování ochrany území a zajišťování diferencované péče. Naproti tomu CHKO s jasně definovanou koncepcí a funkčně nastaveným adaptivním managementovým cyklem zcela vyhovuje ochraně území a plnit závazek České republiky zachovat nebo zlepšit dochovaný stav předmětů ochrany.

d) MZCHÚ – vzhledem k tomu, že doposud nedošlo k zajištění efektivní ochrany tohoto území, byla v letech 2018 – 2021 zvolena krizová varianta - ochrana formou rozsáhlé soustavy maloplošných zvláště chráněných území v rámci Nivy Dyje i Soutoku. Vzhledem k mimořádnému národnímu, resp. mezinárodnímu významu přírodních hodnot části území, byla na části zvolena MZCHÚ národní kategorie. Vzhledem ke specifickým potřebám druhů, a vzhledem k zastoupení významných lesních, travinných a mokřadních společenstev, byl zvolen v celém území systém ochrany pomocí kategorií NPR, NPP, PR a PP. S ohledem na stav dochovaného prostředí byla

kategorie NPR navržena jen v místech, kde jsou již bohatě strukturované porosty a jejich ponechání samovolnému vývoji zajistí existenci druhů vázaných na přirozeně se vyvíjející porosty tvrdého a měkkého luhu. Tato území jsou v návrhu CHKO zařazena do I. zóny CHKO, neboť se jedná o lesní porosty, které v současnosti nevyžadují intenzivní způsoby hospodaření. Nicméně v EVL Soutok-Podluží se vyskytuje řada druhů, které jsou vázány na světlé dubové porosty. Taková stanoviště však během posledních 100-200 let postupně mění svou strukturu a v důsledku toho dochází k tzv. extinkčnímu dluhu (tzn. při současných způsobech hospodaření dojde k vymření). Proto jako druhá forma ochrany byla zvolena právě kategorie NPP, která umožňuje aktivní cílený management. I část těchto území byla zařazena do I. zóny CHKO. Podrobnosti způsobů hospodaření jsou nastaveny jak v plánech péče o MZCHÚ, Systém maloplošných zvláště chráněných území nicméně nezahrnuje velkou část stanovišť a nepokrývá výskyt všech druhů, které jsou předmětem ochrany obou EVL.

V současnosti kombinace maloplošných zvláště chráněných území a CHKO umožňuje dosáhnout stanovených cílů ochrany na celém území. Pouze v případě vyhlášení CHKO budou téměř zcela chráněna stanoviště, která zahrnují lesní společenstva nížinných lužních lesů s vysokou přírodní hodnotou a druhovou pestrostí, nelesní travinná společenstva a přirozené a přírodě blízké vodní toky, tůňe a mokřady. Analogicky lze dovozovat, že se to týká také druhů vázaných na tato stanoviště. Nejvýrazněji je rozdíl patrný pro tvrdé luhy s dubem letním s významným výskytem senescentních stromů, tedy dle klasifikace NATURA 2000 stanoviště 91F0 - smíšených lužních lesů s dubem letním (*Quercus robur*), jilmem vazem (*Ulmus laevis*) a jilmem habrolistým (*Ulmus minor*), jasanem ztepilým (*Fraxinus excelsior*) nebo jasanem úzkolistým (*Fraxinus angustifolia*) podél velkých řek (*Ulmion minoris*), kdy samotný systém MZCHÚ pokrývá 36 % těchto stanovišť, kdežto v kombinaci s CHKO je pokryto 97 %, a pro kontinentální nivní louky, tedy stanoviště 6440 - nivních luk říčních údolí svazu *Cnidion dubii*, kdy samotný systém MZCHÚ pokrývá 45 % těchto stanovišť, kdežto v kombinaci s CHKO je pokryto 98 %.

Pro splnění cílů ochrany je tak nevhodnější využít systému stávajících a vyhlášených MZCHÚ v kombinaci s CHKO. V případě původně navržených MZCHÚ, kde proces vyhlášení dosud nezačal, bude provedeno přehodnocení záměru. Tam, kde budou v překryvu z I. či II. zónou ochrany zřejmě nebude jejich vyhlášení potřebné. Překryv CHKO a MZCHÚ je ve všech stávajících CHKO zcela běžný a důvodem pro vyhlášení MZCHÚ uvnitř CHKO je právě možnost definovat způsoby péče o biologicky nejvzácnější území v rámci CHKO dostatečně podrobným a konkrétním způsobem ve srovnání s plánem péče o CHKO. Vyhlášením CHKO by kompetence dvou orgánů ochrany přírody byly sdruženy pouze pod jednu instituci, což zjednodušuje a zefektivňuje státní správu v území.

e) Národní park

Dle definice uvedené v § 15 odst. 1 splňuje území navrhované CHKO Soutok podmínky pro vyhlášení národního parku pouze významem. Jedná se o rozsáhlé území s typickým reliéfem a geologickou stavbou, avšak ekosystémy v této harmonicky utvářené krajině nelze považovat za ekosystémy málo pozměněné. Dlouhodobým cílem ochrany národních parků je zachování nebo postupná obnova přirozených ekosystémů včetně zajištění nerušeného průběhu přírodních dějů v jejich přirozené dynamice. Naproti tomu dynamické procesy ekosystémů v tomto území jsou po staletí člověkem usměrňovány a cílem ochrany přírody je i do budoucna zachovat hospodaření, i když v pozměněné, neintenzivní formě. Zásadní je rovněž téměř úplná změna původního přirozeného vodního režimu prakticky na celém území vyvolaná rozsáhlými regulacemi na řece Moravě i na řece Dyji, včetně vybudování soustavy Novomlýnských nádrží. Tyto změny jsou nevratné a neumožňují obnovit přirozený režim území, na který je většina zde se vyskytujících ekosystémů vázaná. Umělé povodňování je náhrada, která umožňuje udržet některé přírodní hodnoty území, v souladu s definicí a cíli ochrany národních parků, jak v národním, tak mezinárodním hledisku, to ale není. Uchování hospodářského využití je nezbytné pro zachování vzácných druhů a kontinuity stanovišť. Z tohoto

důvodu není kategorie národního parku k dosažení cílů vedoucích k ochraně tohoto území vhodná.

V rámci testu proporcionality tak byly postupně srovnávány různé kategorie (MZCHÚ, CHKO, základní ochrana a smluvní ochrana, NP), přičemž s ohledem na intervenční minimum se jako optimální jeví ochrana formou CHKO.

Poměření v kolizi stojících zájmů a práv

Jelikož kritéria vhodnosti a potřebnosti byla vyhodnocena jako splněná, je přistoupeno k poměřování závažnosti v kolizi stojících základních práv a oprávněných zájmů dotčených subjektů. Na jedné straně je poměřován zájem na ochraně přírody a krajiny v podobě udržení a zlepšení přírodního stavu biologicky cenných lesních a travinných společenstev a přirozených a přírodě blízkých vodních toků a tedy i zachování nebo zlepšení stavu evropských stanovišť a stanovišť evropsky významných druhů na tomto území v EVL Soutok-Podluží a EVL Niva Dyje; a na straně druhé především ochrana vlastnického práva a majetkových práv k pozemkům, práva na územní samosprávu a oprávněných zájmů veřejnosti.

K omezení vlastnického práva a dalších majetkových práv k pozemkům

Omezení vlastnického práva a souvisejících majetkových práv se obecně v CHKO projevuje především prostřednictvím regulace stavební činnosti, která je však v tomto území minimální s ohledem na zařazení marginální rozlohy zastavěných a zastavitelných ploch do území CHKO, nebo jiného způsobu využívání pozemků (např. terénní úpravy, změna vodního režimu v I. a II. zónách apod.) či regulace lesního i zemědělského hospodaření (např. formou zákazu aplikace biocidů v I. a II. zónách či hnojení v I. zóně).

K regulaci ve způsobu hospodaření v některých částech lesních porostů v důsledku vyhlášení CHKO Soutok, by došlo zejména u Lesů České republiky, s. p. (dále jen „LČR“), které v oblasti Soutoku hospodaří na převážné ploše.

K omezení uživatelských práv LČR ke státním pozemkům

LČR jako státní podnik vykonává při hospodaření se svěřeným majetkem státu práva a povinnosti vlastníka lesa (§ 4 odst. 1 lesního zákona). Hlavní předmět činnosti LČR je zejména řádné obhospodařování lesního majetku ve vlastnictví státu, jeho zachování, zušlechťování a rozvoj. Charakter majetkových práv LČR se zjevně liší od soukromých vlastníků právě s ohledem na zvláštní povinnost spravovat státní pozemky se zřetelem na veřejný zájem na jejich správě.

Co se týče závažnosti zásahu do práva LČR hospodařit na pozemcích státu, lze zejména konstatovat, že lesní hospodaření není vyhlášením CHKO Soutok vyloučeno, dochází k jeho usměrňování, a to pouze v takové míře, aby bylo vyloučeno poškozování předmětů ochrany CHKO. V případě omezení lesního hospodaření ustanovení § 58 zákona zakotvuje dotčeným subjektům právo na újmu. LČR tedy mohou očekávat dílčí omezení lesního hospodaření, za ta jim však budou státem při splnění zákonem stanovených podmínek poskytovány kompenzace.

Z kontextuálního hlediska posouzení kolize veřejného zájmu na ochraně přírody a uživatelských práv LČR s. p. je v tomto případě nutné a velmi potřebné zmínit, že lesní porosty, kterých se vyhlášení CHKO týká, byly na žádost LČR kategorizovány jako lesy zvláštního určení podle § 8 odst. 2, písm. f) zákona o lesích jako lesy potřebné pro zachování biologické různorodosti. Tím bylo deklarováno, že veřejný zájem na zlepšení a ochraně životního prostředí nebo jiný oprávněný zájem na plnění mimoprodukčních funkcí lesa je nadřazen funkcím produkčním. V současnosti je státní podnik vázán lesními hospodářskými plány, do kterých byla implementována kritéria hospodaření s ohledem na chráněné fenomény (viz výše). Majoritní hospodařící subjekt je tak již v současnosti omezen obecnými ustanoveními zákona a v kombinaci se systémem MZCHÚ a limity plynoucími ze zvláštní druhové ochrany.

Omezení LČR tak nelze považovat za neúnosné, mj. také s ohledem na přístup deklarovaný ve Statutu státního podniku Lesy České republiky s. p. (*zachování lesa, jeho ochranu a péči o něj jako o národní bohatství, na plnění všech funkcí lesa*) a s ohledem

na to, že na 96 % rozlohy území bude lesní hospodaření nejen zachováno, ale z důvodu ochrany přírody je přímo žádoucí. Naopak užitek v podobě existence stanovišť a zvláště chráněných druhů, které jsou předmětem ochrany, je z hlediska zájmů ČR nepoměrně vyšší než omezení uživatelských práv státního podniku LČR. V kombinaci s částečnou povahou omezení a zákonem zakotvenou finanční kompenzací za ztížení lesního hospodaření v ZCHÚ navrhovaný režim ochrany představuje mírný zásah do práva LČR spravovat státní pozemky.

K omezení vlastnického práva soukromých vlastníků

Z dostupných informací jsou některé pozemky soukromých vlastníků zařazeny do LHC 616811 – Zařizovací obvod Břeclav (0,63 % z území CHKO), LHC 616812 Zařizovací obvod Hodonín (0,21 % z území CHKO), LHC 616701 - Obelisk (0,93 % z území CHKO) a LHC 616301 - Slovanské hradiště - Mikulčice (0,67 % z území CHKO). Pozemky určené k plnění funkcí lesa (PUPFL) v soukromém vlastnictví tak tvoří celkově 3,5 % ze všech takovýchto pozemků v CHKO. Další LHC, který zahrnuje státní majetek, je LHC 862201 AOPK ČR - Jihomoravský kraj (0,12 % z území CHKO). Mimo les se nachází celkem 3754 ha pozemků, u kterých je v současné situaci obtížné odhadnout podíl soukromého vlastnictví, neboť v současném stavu digitalizace některých katastrálních území nelze přesnou rozlohu majetků v soukromém vlastnictví určit.

Nakládání je omezeno odstupňovaně zonací, kdy lesní porosty jsou převážně řazené do I. a II. zóny, luční porosty převážně do II. zóny, intenzivně obhospodařované plochy (včetně orné půdy) a zastavěné plochy převážně do III. a IV. zóny (viz výše), tedy částečně a to co do rozsahu povinnosti hospodařit na pozemcích tak, aby se udržoval a zlepšoval jejich přírodní stav a byly zachovány a vytvářeny optimální ekologické funkce těchto území (viz ustanovení § 25 odst. 2 zákona) a v rozsahu omezení základními a bližšími ochrannými podmínkami CHKO. S ohledem na výskyt zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů a s ohledem na existenci evropsky významné lokality jsou však některé hospodářské činnosti limitovány již v současnosti, kdy není CHKO vyhlášena, a to nikoliv absolutně.

V případě omezení a vzniku újmy na zemědělském či lesnickém hospodaření má nárok vlastník, resp. pachtýř na kompenzaci.

Právo na ochranu vlastnictví lze omezit zákonem, vyžaduje-li to veřejný zájem či ochrana zákona. Právní úprava realizaci těchto práv nevyklučuje, pouze mírně omezuje. Ve značném rozsahu navíc nedojde k faktické změně omezení oproti stávajícímu stavu, kdy jsou tato práva omezena v rámci druhové ochrany a existujících MZCHÚ. K naplnění zájmů na ochraně přírody a krajiny je tak míra omezení vlastnického práva omezená.

K omezení práva na územní samosprávu

Dále je posuzováno, zda vyhlášení CHKO nepřiměřeně nenaruší právo obcí a krajů rozhodovat o svých záležitostech. Vyhlášením CHKO je právo na samosprávu zachováno v plném rozsahu, obec pouze musí při své činnosti dbát na zachování přírodních hodnot, pro které byla CHKO vyhlášena. Pokud obec např. využívá své právo rozhodovat o rozvoji území v podobě rozhodování o pořízení či změně územně plánovací dokumentace, plánovaný rozvoj v území musí zohledňovat regulativy stanovené orgánem ochrany přírody k zajištění ochrany předmětu ochrany v CHKO.

Zákon zároveň zaručuje obcím, jakožto nositelům tohoto práva, participaci na rozhodování o záležitostech týkajících se ochrany CHKO. V rámci rozhodování na území CHKO jsou obce účastníky správních řízení vedených dle zákona i dotčenými orgány při projednávání návrhů na opatření obecné povahy. Zákon dále výslovně stanoví, že obce se zapojují do ochrany přírody ve svých územních obvodech.

Z výše uvedeného vyplývá, že práva na samosprávu nejsou vyhlášením CHKO dotčena.

K omezení výkonu práva myslivosti a rybářství

V CHKO platí omezení dle § 26 odst. 3 písm. b) na území I. a II. zón, kdy je zakázáno zavádět intenzivní chovy zvířete, například obory, farmové chovy, bažantnice. Doposud zřízené intenzivní chovy tak nejsou tímto ustanovením dotčeny. Nad rámec obecné ochrany může být právo myslivosti a rybářství ovlivněno také zákazem rozšiřovat nepůvodní druhy

živočichů v CHKO. Obdobná omezení však platí již nyní, jelikož rozhodování o povolení výkonu rybářského práva, které se vztahuje na vysazování nepůvodních druhů, je podmíněno závazným stanoviskem orgánu ochrany přírody; a stejně tak je rozšíření nepůvodních druhů zvěře v honitbách.

Orgán ochrany přírody dále v stanovených případech vstupuje do řízení dle zákona o myslivosti a zákona o rybářství jako dotčený orgán (např. o vyjádření k zavádění dalších druhů zvěře v honitbě či závazné stanovisku ke snížení či zrušení chovu v honitbě). Jedná se však opět o existující omezení, při zřízení CHKO dojde pouze k přechodu těchto kompetencí na jiný orgán ochrany přírody – AOPK ČR.

Dílčí omezení práva rybářství a myslivosti tak nezasahují do běžného způsobu mysliveckého a rybářského hospodaření.

K omezení oprávněných zájmů veřejnosti

V CHKO není na rozdíl od jiných režimů ochrany (např. NPR či NP) omezen vstup veřejnosti do krajiny. Omezit či zakázat vstup veřejnosti je možné jen v I. zóně, a to z důvodu hrozby poškození zvláště chráněného území (např. kvůli nadměrné návštěvnosti). K vyloučení vstupu veřejnosti však dochází pouze na základě opatření obecné povahy, na jehož vydávání participují mj. i dotčené obce i vlastníci nemovitostí. Proporcionalitu omezení svobody pohybu bude možné přezkoumat až v návaznosti na případné konkrétní opatření obecné povahy, kterým se vstup do CHKO omezuje.

Svoboda pohybu je dílčím způsobem omezena zákazem vjíždět a setrvávat s motorovými vozidly a obytnými přívěsy mimo komunikace a místa vyhrazená se souhlasem orgánu ochrany přírody, (kromě vjezdu a setrávání vozidel orgánů státní správy, vozidel potřebných pro lesní a zemědělské hospodaření, obranu státu a ochranu státních hranic, požární ochranu a zdravotní a veterinární službu). Na převážné většině území ale již v současnosti platí obdobné omezení vjezdu motorových vozidel vyplývající z lesního zákona. Regulované jsou rovněž další aktivity veřejnosti související s rekreací jako např. zákaz táboření a zakládání ohňů (základní podmínky ochrany), vyznačování nových tras a stezek či pořádání hromadných akcí nad 500 lidí (bližší ochranné podmínky), pro které je možno vyhradit místa se souhlasem orgánu ochrany přírody.

Důvodem těchto omezení je snížení tlaku souvisejícího s návštěvností na předměty ochrany CHKO. Nejedná se o absolutní regulaci a v závislosti na konkrétních okolnostech záměrů a nařízení případných zmírňujících opatření (vhodné roční období, rozsah akce apod.) lze tyto aktivity povolit. Pohyb návštěvníků a rekreační využití, které neohrožuje jednotlivé předměty ochrany, omezován není.

Z výše uvedených důvodů lze konstatovat, že zatížení způsobené navrhovaným způsobem ochrany území i opatřeními není pro dotčené subjekty významné, natož neúnosné.

Záměr vyhlášení chráněné krajinné oblasti tedy omezuje v kolizi stojící základní práva a oprávněné zájmy jen mírným způsobem a s ohledem na převažující zájem na ochraně přírodních hodnot na území zamýšlené chráněné krajinné oblasti je míra jejich omezení přiměřená. Záměr chráněné krajinné oblasti tak lze označit za proporcionalní z hlediska kolize s jinými zájmy a právy stojícími mimo ochranu přírody.

K vymezení hranice zvláště chráněného území

CHKO je navržena ze dvou částí. V prostoru mezi oběma celky se nachází město Břeclav. Navržená hranice CHKO vychází z potřeby zahrnout do CHKO nejcennější přírodní části a zohledňuje vymezení uvedených dvou EVL a ptačí oblasti. Z EVL Soutok-Podluží není do CHKO zahrnován tok Dyje, který se nachází uvnitř souvislé zástavby města Břeclavi. Dále nebylo do návrhu CHKO zahrnuto území s lužními lesy jihozápadně od Břeclavi v prostoru mezi vlastním korytem Dyje a odlehčovacím ramenem Dyje, které protíná železnice do Rakouska a v kterém je plánována výstavba obchvatu města Břeclavi. Do CHKO jsou zahrnuty zejména lesní, luční a mokřadní ekosystémy, výjimečně je z důvodu jasného vedení hranice zařazena do CHKO i větší plocha zemědělské (orné) půdy. Navržená hranice CHKO je vedena přednostně po hranicích pozemkových parcel, většinou

v terénu jasně viditelných. Značná část hranice CHKO je vedena po hranici České republiky se Slovenskou republikou a Rakouskem.

K názvu zvláště chráněného území

Název „Soutok“ vychází z názvu v oblasti jižní Moravy běžně používaného pro soutok Moravy a Dyje. Tento název bez uvedení jmen obou řek je v regionu vžitý právě pro soutok Moravy a Dyje jako dvou největších řek na Moravě. Postupem času se název vžil v širší veřejnosti v ČR a uvedení názvu „Soutok“ bez určení řek nečiní problémy s identifikací.

Ke kategorii ochrany zvláště chráněného území

Pro zajištění ochrany plošně rozsáhlého území s největším celkem lužních lesů v ČR, kde je charakter krajiny dán nejen přírodními podmínkami nivy dvou velkých nížinných řek s významným podílem přírodě blízkých ekosystémů, ale je spoluvytvářen i dlouhodobou lidskou činností včetně rozsáhlých historických krajinných úprav, je CHKO nejvhodnější kategorií ochrany. Rozsah území navrženého k ochraně odpovídá definici CHKO dle § 25 zákona o ochraně přírody:

- *je rozsáhlé*
Území navržené k vyhlášení CHKO má rozlohu 126,9 km².
- *s typickým reliéfem a geologickou stavbou*
Území je typické svým charakterem nivy velkých řek s minimálními výškovými rozdíly.
- *s významným podílem přirozených ekosystémů a trvalých travních porostů*
V území se vyskytují převážně lesní ekosystémy, významný je také výskyt lučních ekosystémů, které se vyskytují jak při okrajích lesních komplexů, tak v nich vytvářejí rozsáhlé enklávy.
- *s hojným zastoupením dřevin*
Pro území je typický výskyt starých solitérních stromů či jejich skupin na nivních loukách.
- *s dochovanými památkami historického osídlení*
V území se vyskytují jak památky dávného slovanského osídlení (Pohansko, Mikulčice), tak krajinné úpravy z 18. a 19. století v rámci Lednicko-valtického areálu.

K předmětům ochrany

- a) harmonicky utvářená krajina s typickým krajinným rázem daným zejména charakterem říční nivy řek Moravy a Dyje a jejich přítoků s rozsáhlým komplexem lužních lesů nížinného typu, s mozaikou lučních, mokřadních a vodních ekosystémů, s památkově významnými objekty a krajinnými úpravami, zejména v areálu slovanských hradišť a v Lednicko-valtickém areálu

Soutok představuje unikátní krajinu v nivě na dolním toku řek Moravy a Dyje, pro kterou je v obou jejích částech charakteristickým znakem přítomnost velkého komplexu lužních lesů nížinného typu s lučními enklávami. V nivě se při okrajích komplexu lužního lesa vyskytuje mozaika zemědělsky využívaných pozemků, převážně luk, částečně i orné půdy, vodních ploch, toků a mokřadů. Uvnitř komplexu lesa se nacházejí různé velké luční enklávy, často se starými solitéry či jinou mimolesní zelení a jednotlivými stavbami. V obou částech je patrný vliv rozsáhlých krajinařských úprav v průběhu 18. a 19. století, nejvíce je tento vliv patrný v západní části v blízkosti Lednice, kde byla krajina nejvíce doplněna drobnými stavbami. Unikátní ráz krajiny by mohly negativně ovlivnit nejen změny v zastoupení jednotlivých ploch lesních, nelesních

a vodních stanovišť, ale také změny vodního režimu v území i způsobu a míry jejich obhospodařování.

- b) přírodní funkce krajiny, zejména její ekologická rezistence a resilience, migrační prostupnost, přirozený vodní režim s rozlivy, retence vody v krajině, dynamika říčních procesů vodních koryt a údolních niv,

Funkční krajina je definována rovnovážnými toky energie a látek, zejména vody. Dostatečné zásobení vodou a přítomnost ekosystémů lesů, mokřadů, vodních toků v nivě velkých řek s jejich zachovalými přirozenými procesy jsou pro úspěšné plnění ekologických funkcí krajiny zcela zásadní. Prioritním cílem ochrany přírody je proto péče o odpovídající vodní režim krajiny (např. povodňováním), včetně zajišťování pravidelných jarních rozlivů a zvýšení přirozené retenční schopnosti krajiny, zejména zachováním přirozených porostů a snížením rychlosti odtoku v jiných částech povodí. Toho lze docílit prováděním revitalizací vodních toků a zachováním a obnovou mokřadů, zejména v oblastech s intenzivní zemědělskou výrobou, částečné zlepšení retenční schopnosti krajiny lze docílit také zatravňováním orné půdy. Neméně důležité je zajištění migrační prostupnosti, péče o ekologickou stabilitu krajiny, zejména o vymezený ÚSES a zachování jeho funkčnosti v nivní krajině Soutoku.

- c) přirozené a přírodě blízké vodní toky, periodicky průtočná či odstavená říční ramena a tůň a jiné mokřady, a na ně vázaná vodní a mokřadní společenstva,

Soutok je oblastí, která se prakticky celá nachází v nivě velkých nížinných řek Moravy a Dyje. Vodní režim je pro skladbu zde přítomných ekosystémů určující. Přestože jsou některé vodní toky regulovány či napřiměny (Morava, Kyjovka) a vodní režim Dyje je závislý na průtocích z Novomlýnských nádrží, je v území v terénních depresích zachováno velké množství vodních ploch a mokřadů, často jako pozůstatek původních meandrujících toků, avšak i tyto lokality jsou do budoucna závislé na povodňování, aby nedocházelo k jejich postupnému zániku. Ochrana vodních ploch a mokřadů je z hlediska celkové biodiverzity proto mimořádně důležitá. Velmi cenná, byť zachovaná jen částečně, jsou také společenstva přirozených vodních toků s typickou vodní biotou a charakteristicky vyvinutou doprovodnou vegetací. Rovněž některé vodní plochy jsou místem výskytu vzácných druhů rostlin i živočichů.

Periodicky průtočná či odstavená říční ramena, tůň a jiné mokřady jsou předmětem ochrany, protože je cílem zachovat v nich výskyt zvláště chráněných a vzácných druhů živočichů, zejména bezobratlých. To však neznamená, že by tyto ekosystémy měly být zdrojem rozvoje komárů a vzniku „komářích kalamit“. Obdobná problematika již byla řešena v CHKO Litovelské Pomoraví. V současné době je zde nastaven systém, kdy dochází k aplikaci selektivních larvicidů typu „Bacillus thuringiensis var. israelensis“, což je bakteriální toxin vysoce specifický pro komárovité (Culicidae) a některé příbuzné skupiny (Chironomidae, Simuliidae), ale prakticky bez vlivu na ostatní taxony (jiný hmyz, koryši, obojživelníci, měkkýši atd.). Území CHKO je přitom rozděleno do tzv. komářích oblastí a obce jsou pro konkrétní tzv. komářích oblastí držitelem příslušných povolení dle ZOPK, která jsou povolena na více let dopředu, Obce mají pro tzv. komářích oblastí určené správce, kteří vždy po záplavě území prochází a v terénu online aktualizují data o rozsahu záplavy a rozvoji komářích larev a tím vytváří podklad pro následnou aplikaci selektivního přípravku proti komárům, která se provádí ručně, z dronu, případně výjimečně i letecky. Aktuálně probíhající výzkumný projekt MOSPREMA (Univerzita Palackého Olomouc) má za cíl precizovat a v rámci možností automatizovat stávající systém vyhodnocování míry potřeby aplikace larvicidů, protože zejména v případě letních záplav je vývoj komárů velice rychlý a čas na realizaci účinného opatření krátký.

- d) lesní společenstva nížinných lužních lesů s vysokou biologickou hodnotou a druhovou pestrostí, tvrdé luhy s dubem letním s významným výskytem senescentních stromů a tlejícího dřeva, smíšené jasanovo-olšové lužní lesy, podmáčené olšiny a panonské dubohabřiny, a na ně vázaná biota se vzácnými druhy rostlin, hub a živočichů,

V oblasti se v obou jejích částech vyskytuje rozsáhlý komplex nížinných lužních lesů, převážně charakteru tzv. tvrdého luhu s dubem letním, jilmem vazem, jilmem habrolistým, jasanem ztepilým nebo jasanem úzkolistým. V okolí terénních depresí s vodou ho doplňují mokřadní olšiny, obvykle kolem menších toků se vyskytují jasanovo-olšové lužní lesy. Pestrost lesních ekosystémů zvyšují také panonské dubohabřiny vyskytující se obvykle na tzv. hrúdech (vyvýšená území na náplavech). Zastoupení dřevin v druhové skladbě lesních porostů není na území navrhované CHKO Soutok lidskou činností nijak dramaticky změněné, přestože byl v dosavadním hospodaření výrazně preferován dub letní. Stanovištně nepůvodní jehličnaté dřeviny (borovice lesní) či exotické dřeviny (např. ořešák černý) se vyskytují jen ojediněle. V lesích je poměrně vysoký podíl jednotlivých starých stromů či jejich skupin, i porostů vyššího věku. To je způsobeno jednak přírodními podmínkami, zejména však v minulosti používanými způsoby obhospodařování lesa spojenými s pěstováním rozvolněných porostů, které se už dnes neuplatňují. Přitom právě staré porosty a jednotlivé senescentní stromy jsou významné z hlediska biodiverzity nížinných lužních lesů. Fyzicky dožívající stromy jsou hostiteli řady vzácných druhů bezobratlých i obratlovců. Vytvářejí se na nich mikrohabitaty, které v některých případech mohou znamenat díky svým vlastnostem jediné útočiště pro některé druhy. Tyto lokality a biotopy v minulosti velmi utrpěly především velkoplošnou holosečnou těžbou spojenou s obnovou ve formě rozsáhlých tzv. obnovních bloků a dalšími devastujícími technologiemi typu hloubkové přípravy půdy před zalesněním, stejně jako poklesem hladiny podzemní vody v rámci komplexních vodohospodářských úprav jižní Moravy v 60.–80. letech 20. století. Zásadní změna v lesnickém hospodaření a ve způsobech užívání lesa, která nastala s přechodem na „moderní“ lesnictví ve formě pěstování lesa vysokého na celém území navrhované CHKO, zapříčinila houstnutí porostů a postupnou ztrátu jejich biologické rozmanitosti na úrovni druhů a společenstev rostlin i živočichů (zejména bezobratlých). Praktikované způsoby obnovy, zakládání nových porostů a jejich výchovy neumožňují vznik nových vhodných biotopů a zbytky těch nejstarších porostů, které vznikaly odlišným způsobem a dosud hostí mimořádně bohatá společenstva předmětů ochrany a dalších vzácných druhů, tak nemají adekvátní náhradu. Bez změny ve způsobech hospodaření (ve všech fázích – tedy při obnově, zakládání porostů i jejich následné výchově) dojde v následujících letech/desetiletích k dalšímu dramatickému poklesu biodiverzity území.

- e) nelesní travinná společenstva, kontinentální nivní louky, mezofilní ovsíkové louky a specifická stepní vegetace na výše položených lokalitách tzv. hrúdech, a na ně vázaná biota,

Nejvýznamnějšími nelesními biotopy jsou nivní louky (kontinentální zaplavované louky) a extenzivní sečené louky nížin (mezofilní ovsíkové louky) s hojným výskytem celé řady vzácných druhů organizmů. Nezbytnou součástí udržení biodiverzity společenstev těchto stanovišť je péče o ně v podobě termínově vhodně volených, nejlépe mozaikových sečí, příp. pastvy, a redukce expandujících druhů s ohledem na druhovou ochranu.

- f) dřeviny rostoucí mimo les, zejména solitéry a skupiny starých stromů na nivních loukách

Soutok je oblastí, pro kterou jsou solitéry a skupiny starých stromů (s věkem až 300 let) na loukách typické. Tyto stromy jsou také stanovištěm výskytu vzácných druhů živočichů, zejména hmyzu. V zemědělské krajině při okrajích oblasti dřeviny rostoucí mimo les (skupiny stromů, aleje a stromořadí, malé lesíky) zvyšují biologickou rozmanitost krajiny. Cílem ochrany přírody je vhodnou péčí zpomalovat jejich odumírání a zajišťovat náhradní výsadbu.

- g) přírodní stanoviště nebo stanoviště druhů, které jsou předmětem ochrany EVL Soutok-Podluží a EVL Niva Dyje.

Záměr na vyhlášení zajišťuje zachování, popřípadě zlepšení stavu předmětů ochrany EVL Soutok-Podluží a EVL Niva Dyje. Předmětem ochrany EVL Soutok-Podluží a EVL Niva Dyje je celkem 12 typů přírodních stanovišť (z toho dvě prioritní). Jmenovitě jsou to: *Smíšené jasanovo-olšové lužní lesy temperátní a boreální Evropy (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae); *Panonské dubohabřiny; Smíšené lužní lesy s dubem letním (*Quercus robur*), jilmem vazem (*Ulmus laevis*), j. habrolistým (*U. minor*), jasanem ztepilým (*Fraxinus excelsior*) nebo j. úzkolistým (*F. angustifolia*) podél velkých řek atlantské a středoevropské provincie (*Ulmion minoris*); Oligotrofní až mezotrofní stojaté vody nížinného až subalpínského stupně kontinentální a alpínské oblasti a horských poloh a jiných oblastí, s vegetací tříd *Littorelletea uniflorae* nebo *Isoëto-Nanojuncetea*; Přirozené eutrofní vodní nádrže s vegetací typu *Magnopotamion* nebo *Hydrocharition*; Nížinné až horské vodní toky s vegetací svazů *Ranunculion fluitantis* a *Callitricho-Batrachion*; Bahnité břehy řek s vegetací svazů *Chenopodion rubri* p.p. a *Bidention* p.p.; Polopřirozené suché trávníky a facie křovin na vápnatých podložích (*Festuco-Brometalia*); Bezkolencové louky na vápnatých, rašelinných nebo hlinito-jílovitých půdách (*Molinion caeruleae*); Vlhkomilná vysokobylinná lemová společenstva nížin a horského až alpínského stupně; Nivní louky říčních údolí svazu *Cnidion dubii*, Extenzivní sečené louky nížin až podhůří (*Arrhenatherion*, *Brachypodio-Centaureion nemoralis*)

* prioritní stanoviště

Dále jsou předmětem ochrany uvedených EVL stanoviště populací 23 evropsky významných druhů (z toho jeden prioritní). Jmenovitě jsou to: svinutec tenký (*Anisus vorticulus*); bolen dravý (*Aspius aspius*); kuřka ohnivá (*Bombina bombina*); bobr evropský (*Castor fiber*); tesařík obrovský (*Cerambyx cerdo*); sekavec (*Cobitis taenia*); lesák rumělkový (*Cucujus cinnaberinus*); hrouzek běloploutvý (*Gobio albipinnatus*); ježdík dunajský (*Gymnocephalus baloni*); ježdík žlutý (*Gymnocephalus schraetzer*); vydra říční (*Lutra lutra*); ohniváček černočárý (*Lycaena dispar*); piskoř pruhovaný (*Misgurnus fossilis*); **páchník hnědý (*Osmoderma eremita*); ostrucha křivočará (*Pelecus cultratus*); hořavka duhová (*Rhodeus sericeus amarus*); čolek dunajský (*Triturus dobrogicus*); velevrub tupý (*Unio crassus*); drsek větší (*Zingel zingel*); klínatka rohatá (*Ophiogomphus cecilia*); drsek menší (*Zingel streber*); roháč obecný (*Lucanus cervus*); vrápenec malý (*Rhinolophus hipposideros*).

** prioritní druhy

K cílům ochrany

Cíle ochrany jsou formulovány v souladu s ustanoveními § 25 odst. 2 zákona.

K návrhu bližších ochranných podmínek

Bližší ochranné podmínky CHKO jsou navrženy v souladu s ustanovením § 44 odst. 3 zákona tak, aby umožnily orgánu ochrany přírody usměrňovat činnosti, které by mohly vést k nežádoucím změnám dochovaného stavu předmětů ochrany.

Zdůvodnění jednotlivých navržených bližších ochranných podmínek

(1) Na celém území chráněné krajinné oblasti je možné pouze se souhlasem příslušného orgánu ochrany přírody:

- a) zasahovat do přirozené retenční schopnosti údolní nivy řek Moravy a Dyje a jejich přítoků, zejména provádět zemní práce, změny terénu nebo těžební, jim podobné a s nimi související práce, pokud mohou způsobit změnu vodního režimu a jsou prováděny mimo zastavěné území obce, s výjimkou terénních úprav prováděných na základě povolení nebo jiného úkonu podle stavebního zákona,

Většina předmětů ochrany CHKO je vázána na nivu řek Moravy a Dyje, jejich ramen, přítoků a dalších přírodních či umělých toků. Zásahy do konfigurace terénu např. zarovnávaní terénních sníženin, ukládání a rozhrnování zeminy, vytváření a zpevňování násypů, byť by byly plošně malé nebo nízké, v nivě s minimálními výškovými rozdíly mění hydrologické podmínky a snižuje retenční schopnost území, negativně ovlivňuje podmínky

přirozeného vývoje na vodním režimu závislých společenstev s výskytem vzácných a zvláště chráněných druhů.

b) upravovat nebo měnit koryta vodních toků, zejména vytvářet na nich příčné překážky, stupně a prahy, nebo přemísťovat sediment, nejedná-li se o činnosti vyžadující povolení, opatření nebo jiné úkony podle jiných právních předpisů

V krajině nacházející se v nivě řek Moravy a Dyje je ochrana bioty i přirozené dynamiky říčních systémů jedním z hlavních cílů ochrany přírody v území. Jejich vodní režim je zásadním činitelem, který v nivě ovlivňuje stav a vývoj všech přírodních a přírodě blízkých ekosystémů a jejich složek. Povrchové vodní toky (přirozenou morfologii jejich koryt) je třeba chránit, zejména s ohledem na zachování přirozeného vodního režimu niv mnoha vodních toků, které jsou v závislosti na výši hladiny trvale či občasně protékány, či vytvářejí slepá ramena a tůň, a to včetně průběhu a tvaru jejich koryt. Nevhodné zásahy do vodních toků (úprava koryt vodních toků, vytváření nových stupňů, přemísťování sedimentů či splavenin apod.) mohou způsobit negativní změnu přirozeného vodního režimu a poškodit přítomné vzácné druhy či společenstva.

c) provádět činnosti, které mohou snížit hladinu povrchové nebo podzemní vody, nebo záměrně měnit hladinu povrchových vod mimo zastavěná území obcí a zastavitelné plochy obcí, nejedná-li se o činnosti vyžadující povolení, opatření nebo jiné úkony podle jiných právních předpisů a o manipulaci s vodní hladinou podle schváleného manipulačního řádu,

Většina společenstev CHKO je silně závislá na přirozeném vodním režimu a jeho dynamice v nivě řek Moravy, Dyje a dalších vodních toků. Jakékoliv činnosti, které by významně měnily vodní režim oblasti, zejména snižovaly hladinu povrchové či podzemní vody by měly negativní dopad na stav společenstev v nivě a vedly by ke snížení jejich biologické rozmanitosti.

d) odstraňovat litorální porosty a plovoucí nebo ponořenou vegetaci rybníků a dalších vodních nádrží,

Na rybnících a tůňkách se nacházejí některé zvláště chráněné druhy rostlin, také společenstva vodních rostlin jsou vzácná a cenná. Vodní a mokřadní (litorální) vegetace je prostředím a potravním zdrojem pro většinu bezobratlých živočichů, obojživelníků a ptáků, rizikovým zásahem je například: kosení tvrdých či měkkých porostů. Tyto aktivity je třeba regulovat na míru únosnou z hlediska ochrany přírody.

e) odbahňovat rybníky a další vodní nádrže a ukládat vytěžené sedimenty,

V navrženém území CHKO Soutok je, i při relativně malém počtu rybníků a vodních nádrží, jejich význam velký, nejen z hlediska zachování vodního režimu v území, ale také jako zachování stanovišť vzácných druhů, zejména bezobratlých a ptáků. Běžnou praxí v rámci údržby rybníků je jejich odbahňování. Ukládání vytěženého sedimentu v okolí, pokud se při něm např. vytvoří valy, může mít negativní vliv na přirozený záplavový vodní režim v širším okolí, s negativními důsledky pro stav zejména vlhkomilných a mokřadních společenstev.

f) chovat nebo vypouštět kachny divoké,

Kachna divoká je jedním z nejběžnějších druhů vodních ptáků. Jedná se o konkurenčně schopnější druh, který je schopen vytlačovat jiné druhy kachen a zabírat jejich hnízdní a potravní niku. Vypouštění uměle odchovaných kachen divokých do cenných mokřadních ploch v území CHKO může na tyto lokality působit výrazně negativně. Nepřirozeně početný výskyt kachen na mokřadech, které pro ně nemají dostatečnou stanovištní kapacitu, způsobuje degradaci zdejších společenstev rostlin a živočichů, snižování potravní nabídky pro ostatní ptáky a jejich vytlačování z lokality, znečišťování vody

a zvyšování trofie, snižování průhlednosti vody atd. Proto není žádoucí stavy kachny divoké v CHKO navyšovat umělým odchovem a jejím vypouštěním.

g) vysazovat ryby mimo vodní tok Dyje a Moravy,

Území v nivě Moravy a Dyje je protkáno hustou sítí vodních toků, přírodních i umělých. Některé z těchto toků jsou jen dočasné a vodou zásobují periodické tůně s významným výskytem obojživelníků a dalších vzácných druhů. Vysazování ryb přímo do tůní nebo do toků může vést k ohrožení populací těchto druhů zvýšenou predací. Z ochranné podmínky jsou vyňaty toky Moravy a Dyje, protože množství ryb v nich regulovat není v rámci CHKO účelné.

h) obnovovat nebo udržovat vodohospodářské meliorace a odvodňování pozemků,

Na území CHKO se místy nachází dlouhodobě neudržované vodohospodářské meliorace. V případě otevřených kanálů se dnes často jedná o poměrně přírodně hodnotná stanoviště, s prokázaným výskytem vzácných i zvláště chráněných druhů živočichů či s biologicky hodnotnými břehovými porosty. Jejich obnova do původního projektovaného stavu (přímé kanály bez břehových porostů) znamená výrazné oslabení ekologických funkcí nivní krajiny. Obnova již nefunkčního podzemního odvodnění může také vést k negativnímu ovlivnění či zániku biologicky cenných mokřadů.

i) pořádat a organizovat akce s účastí větší než 500 účastníků mimo místa vyhrazená se souhlasem orgánu ochrany přírody,

Pořádání akcí s velkým počtem účastníků mimo místa vyhrazená se souhlasem orgánu ochrany přírody by mohlo poškodit (případně i nenávratně zničit) přírodní hodnoty a předměty ochrany CHKO, buď vlastním rozsahem akce v místech s vysokým zastoupením předmětů ochrany, nebo jejím pořádáním v nevhodném období např. v období hnízdění ptáků v jarním a na začátku letního období. Ochranná podmínka umožní včas nežádoucím vlivům předejít, aniž by na souhlas orgánu ochrany přírody byly vázány akce pořádané v území pravidelně několik let.

j) vyznačovat pěší, cyklistické, jezdecké, vodácké, běžecké trasy a jiné obdobné tratě, trasy a stezky mimo pozemní komunikace,

Území je protkáno poměrně řídkou sítí turistických tras a cyklotras. V území lze po vyhlášení CHKO očekávat nárůst zájmu o rozšiřování rekreačních aktivit a vyznačování tras pro další aktivity (např. jezdeckví). Jejich nevhodný rozvoj může znamenat ohrožování či poškozování předmětů ochrany CHKO. Trasy je třeba volit s ohledem na předměty ochrany a není žádoucí jejich vymezování ponechat nekontrolovatelnému vývoji. Relativně nedotčené části přírody s vysokou přírodní hodnotou (např. hnízdiště vzácných druhů dravců) by měla být chráněna před rušením pohybem návštěvníků, a proto je třeba trasy pro návštěvníky volit s ohledem na výskyt předmětů ochrany CHKO a uvedené aktivity regulovat.

k) umisťovat informační, reklamní nebo propagační zařízení mimo zastavěná území a zastavitelné plochy obcí,

Území s množstvím přírodních atraktivit bude cílem velkého počtu návštěvníků. Snaha informovat je o nabízených službách s sebou přináší i zájem o instalace nejrůznějších informačních a propagačních zařízení. Nevhodné umístění zařízení v krajině (zejména velkoformátových reklam) může působit rušivě v dochovaném přírodním prostředí, případně i negativně zasáhnout do hodnot krajinného rázu.

l) umisťovat mimo uzavřené objekty veřejné osvětlení a jiné světelné zdroje, jejichž světelný tok směřuje nad vodorovnou rovinu procházející středem světelného zdroje, pokud se nejedná o dočasná přenosná osvětlení vyžadovaná jinými právními předpisy, nebo

Světelné znečištění způsobené výkonnými zdroji, např. nevhodně nasvícené objekty či billboardy, působí rušivě na volně žijící živočichy. Tyto zdroje působí jako světelné pastě pro hmyz, který je světlem přitahován, způsobují změny reprodukčního chování ptáků a dezorientaci ptáků při dálkových migracích, rušivě působí i na savce, zejména netopýry. Veřejné osvětlení je vhodné instalovat vodorovně, pouze s minimálním náklonem, aby docházelo k maximálnímu osvětlení komunikace a minimálnímu úniku světla do okolí. Ochranná podmínka se nevztahuje na dočasná osvětlení vyžadovaná podle jiných právních předpisů (např. povinné osvětlení lovného místa během nočního lovu ryb).

m) provádět leteckou aplikaci biocidů a hnojiv.

Většina území CHKO je silně závislá na dynamice vodního režimu řek Moravy, Dyje a dalších vodních toků. Kvalita povrchových vod v nivách těchto vodních toků je určující pro stav předmětů ochrany. Aplikace jakýchkoliv chemických prostředků (hnojiv a biocidů) musí být prováděna velmi citlivě a s ohledem na to, že přenesení jejich účinků do vodního prostředí může způsobit poškození až úplnou likvidaci mimořádně cenných rostlinných a živočišných společenstev či populací, a to i v lokalitách od místa aplikace vzdálených. Letecká aplikace je současně, vzhledem k snadnému dopadu aplikovaných látek mimo cílové plochy, riziková pro cenná společenstva rostlin a živočichů nacházející se v CHKO často v jejich bezprostředním sousedství.

*Speciální situací je prevence komářích kalamit postřikem selektivního přípravku (na bázi *Bacillus thuringiensis* subsp. *israelensis*) pomocí pozemního postřikovače nebo letecky v rámci „Plánu integrované prevence komářích kalamit“ na základě výjimky povolené na dlouhé časové období, která bude navázána na pravidelný monitoring území a realizaci opatření dle Plánu. Aplikace selektivního přípravku má akceptovatelné dopady na ekosystémy (tůně včetně periodických, rozlivy) a zároveň je při včasném zásahu dostatečně efektivní (zkušenosti z CHKO Litovelské Pomoraví).*

(2) Na území I. a II. zóny chráněné krajinné oblasti lze pouze se souhlasem příslušného orgánu ochrany přírody:

a) provádět vzlety a přistání se sportovními létajícími zařízeními,

Lesy a mokřady jsou významným hnízdištěm ptáků, včetně druhů chráněných. Při letech sportovních létajících zařízení nízko nad terénem, zejména při provozu malých osobních helikoptér, u nichž jejich manévrovací schopnosti umožňují nízký let nad terénem či lesními porosty nebo setrvání v letu na místě, může docházet k rušení citlivých druhů živočichů a negativnímu ovlivnění jejich výskytu v území či úspěšnosti jejich rozmnožování (mezi takové druhy patří např. vzácné druhy dravců, čáp černý, na mokřadech mohou být rušením negativně ovlivněni např. hnízdící brodiví a vrubozobí ptáci nebo bahňáci).

b) provozovat letadla způsobilá létat bez pilota nebo modely letadel, kromě letů pro zajištění bezpečnosti státu, ochrany osob a jejich zdraví, majetku nebo veřejného pořádku, a letů pro potřeby orgánů ochrany přírody,

Lesy a mokřady v CHKO jsou významným hnízdištěm ptáků, včetně druhů chráněných. Při nekontrolovaném provozu bezpilotních létajících zařízení může docházet k rušení citlivých druhů živočichů a negativnímu ovlivnění jejich výskytu v území či úspěšnosti jejich rozmnožování (mezi takové druhy patří např. vzácné druhy dravců, čáp černý, na mokřadech mohou být rušením negativně ovlivněni např. hnízdící brodiví a vrubozobí ptáci nebo bahňáci).

c) rozorávat travní porosty na všech druzích pozemků, provádět jejich obnovu a přísev,

V navrhované I. a II. zóně CHKO se často vyskytují biologicky cenné travní porosty, které jsou předmětem ochrany, a je tedy třeba vyloučit veškerou činnost, která by tato druhově bohatá luční společenstva významně znehodnotovala a zhoršovala tak jejich stav. Část těchto porostů vznikla zatrávněním pozemků, jež v katastru nemovitostí nejsou vedeny jako TTP (orná půda, ostatní, neplodná půda aj.). Rozorávání (stejně i obnova a přisev) těchto druhově bohatých luk vede k poškozování předmětů ochrany, a to nejen ke zničení (poškození) rostlinného společenstva, ale může vést také k usmrcení vzácných druhů živočichů či ke zničení jejich biotopu.

d) mulčovat travní porosty mimo údržbu tělesa pozemních komunikací,

Důvodem návrhu BOP je zájem ochrany přírody předcházet v I. a II. zóně CHKO nežádoucímu snižování biologické rozmanitosti travino-bylinných ekosystémů, zejména druhové pestrosti bezobratlých živočichů a rostlin v důsledku mulčování. Při mulčování dochází i k usmrcování zde se vyskytujících živočichů, negativní ovlivnění jejich populací v porovnání s údržbou louky kosením je nesrovnatelně vyšší. Výjimkou je udržování tělesa pozemních komunikací, kde nedochází ke sklizni travní hmoty či sena a mulčování je technologicky obtížně nahraditelné.

e) provádět mýtní nebo předmýtní úmyslné těžby, které nebyly umístěny ve schváleném lesním hospodářském plánu nebo v převzaté lesní hospodářské osnově,

Důvodem návrhu BOP je zájem ochrany přírody předcházet v lesích nacházejících se v I. a II. zóně CHKO poškozování nebo nežádoucím (negativním) změnám lesních ekosystémů a jejich dílčích přirozených složek v důsledku provádění úmyslných mýtních nebo předmýtních těžeb, které nejsou umístěny (resp. jsou blíže nespecifikovány) v lesním hospodářském plánu (LHP) nebo lesní hospodářské osnově (LHO). Orgán ochrany přírody vydává ke schválení LHP a k protokolárnímu předání LHO závazné stanovisko (podle § 4 odst. 3-4 zákona), kterým potvrzuje, že realizace předloženého návrhu LHP (LHO) není v rozporu se zákonem a jinými právními předpisy na úseku ochrany přírody a krajiny. Orgán ochrany přírody však může takto posoudit jen těžební záměry, které jsou v předloženém návrhu LHP (LHO) umístěné (tzn. dostatečně specifikované). Přitom realizací neumístěných zásahů by také mohlo dojít k poškozování nebo nežádoucím (negativním) změnám lesních ekosystémů a jejich dílčích přirozených složek.

f) provádět v lesích nahodilou těžbu listnatých druhů dřevin, s výjimkou nahodilých těžeb jasanu a geograficky nepůvodních dřevin, není-li nezbytná z důvodu ochrany životů a zdraví osob nebo ochrany majetku.

Důvodem návrhu je zájem ochrany přírody předcházet v lesích v I. a II. zóně CHKO nežádoucímu snižování biologické rozmanitosti lesních ekosystémů v důsledku provádění nahodilé těžby, konkrétně druhové pestrosti přirozeně se vyskytujících organizmů vázaných na dožívající dřeviny a mrtvé dřevo (včetně zvláště chráněných a jiných vzácných druhů organizmů). Dřevo dožívajících a odumřelých dřevin je vedle půdy druhově nejbohatší složkou lesních ekosystémů. Nahodilá těžba není z důvodu nepředvídatelnosti rozsahu předmětem lesnického plánování, není tedy řešena v LHP nebo LHO a nahodilé těžby malého rozsahu nejsou před provedením ani posuzovány z hlediska možných vlivů na chráněné části přírody.

Návrh BOP se nevztahuje na nahodilé těžby jasanu, kterých je v území vzhledem k výskytu patogenu *Chalara fraxinea* velké množství i v mladých porostech bez výskytu předmětů ochrany a na nahodilé těžby geograficky nepůvodních druhů dřevin, se kterými není běžně spojen výskyt zvláště chráněných druhů. BOP také zohledňuje nutnost provádění nahodilé těžby z důvodu ochrany života, zdraví nebo vlastnictví (majetku) osob a znění není ani v rozporu s povinností vlastníka lesa preventivně bránit vývoji, šíření a přemnožení škodlivých organizmů, neboť na listnaté dřeviny nejsou vázány druhy hmyzu se statutem kalamitních škůdců.

(3) Na území III. zóny chráněné krajinné oblasti lze pouze se souhlasem příslušného orgánu ochrany přírody:

a) vysazovat plantáže geograficky původních dřevin na pozemcích, které nejsou určeny pro plnění funkce lesa,

Výsadbou plantáží dřevin na lučních a mokřadních lokalitách i na orné půdě, na které dochází k periodickému zaplavení, dochází k destrukci takovýchto společenstev (naprostá změna struktury ekosystému, zastínění, poškození mechanickou kultivací půdy, eutrofizace). Na orné půdě dochází k omezení a ztrátě atraktivity biotopu (hnízdniho i potravního) pro některé zvláště chráněné druhy ptáků, např. chřástala polního, čápa bílého, čápa černého, vodouše rudonohého, konipasa lučního a mnohé další. Výsadbou kultivarů původních druhů je ohrožován genofond dřevin měkkého luhu (hrozí další křížení s autochtonní populací topolu černého, vrby bílé apod.).

c) rozorávat trvalé travní porosty mimo zastavěná území a zastavitelné plochy obcí.

V zemědělské krajině dochází k obnově trvalých travních porostů (rozorávání a nové dosetí, případně přísev) z důvodu zvýšení kvality píce. Rozorávání obvykle vede ke snížení biologické hodnoty porostu, případně též k ohrožení dalších společenstev v nivě (splachy půd, hnojiv či chemických prostředků do přírodě blízkých společenstev a do povrchových i podzemních vod). Rozorávání trvalých travních porostů však bude možné na místech, kde se nevyskytují významné biotopy, nedojde k ohrožení okolí a plocha bude zatravněna vhodným osivem.

15. Vyhodnocení stavu dochovaného přírodního prostředí

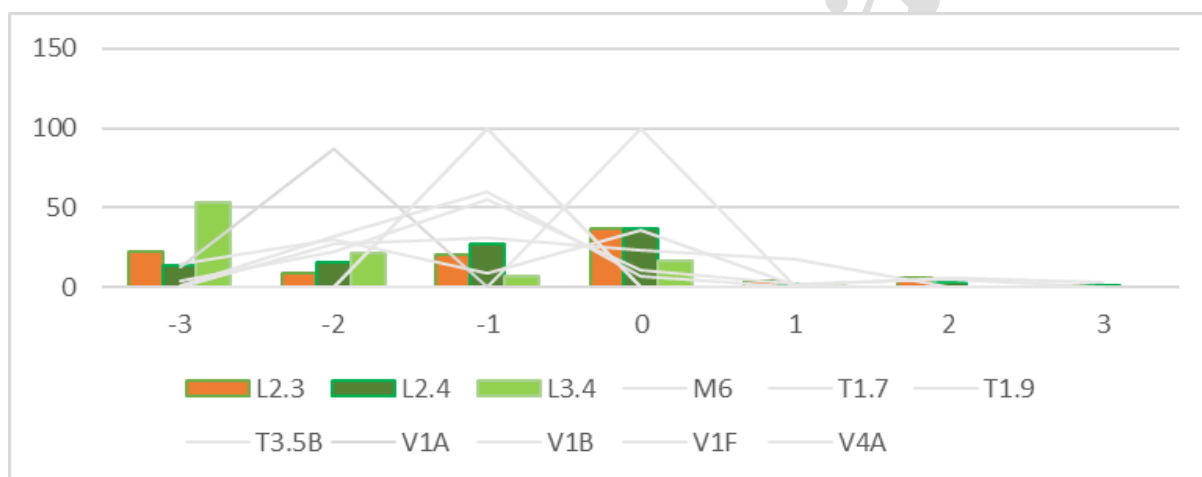
Území dotčené záměrem na vyhlášení CHKO téměř zcela pokrývá obě EVL Niva Dyje a Soutok-Podluží. Ty představují jedinečnou kombinaci stanovišť vnitrozemské delty, které se částečně prolínají se suššími typy stanovišť. Nejvýznamnější jsou zastoupeny smíšené lužní lesy s dubem letním (*Quercus robur*), jilmem vazem (*Ulmus laevis*) a jilmem habrolistým (*Ulmus minor*), jasanem ztepilým (*Fraxinus excelsior*) nebo jasanem úzkolistým (*Fraxinus angustifolia*) podél velkých řek (*Ulmion minoris*). Toto lesní stanoviště se rozprostírá na více než 6 412 ha, tedy na více než polovině území navrhované CHKO, což zároveň představuje více než 30 % výskytu tohoto stanoviště v ČR. Hlavní dřevinou je dub letní (*Quercus robur*), jasan ztepilý nebo j. úzkolistý (*Fraxinus excelsior*, *F. angustifolia* subsp. *danubialis*). Struktura porostů je ve většině případů narušená, zpravidla stejnověká, jednoetážová, pouze v porostech se sníženým zápojem horní etáže vytváří spodní etáž javor babyka (*Acer campestre*). Dříve byly nárosty javoru babyky redukovány díky pravidelným záplavám. Po výstavbě vodního díla Nové Mlýny však začala babyka v podrostu expandovat. V druhově bohatém bylinném patře převažují vlhkomilné až mezofilní druhy bršlice kozí noha (*Aegopodium podagraria*), kerblík lesní (*Anthriscus sylvestris*), válečka lesní (*Brachypodium sylvaticum*), čarovník pařížský (*Circaea lutetiana*), kostřava obrovská (*Festuca gigantea*), svízel přítula (*Galium aparine*), kuklík městský (*Geum urbanum*), popenec obecný (*Glechoma hederacea*), netýkavka nedůtklivá (*Impatiens noli-tangere*), ptačinec hajní (*Stellaria nemorum*), kopřiva dvoudomá (*Urtica dioica*) aj. Bohatý je aspekt jarních geofytů: česnek medvědí (*Allium ursinum*), dymnivka dutá (*Corydalis cava*), orsej jarní hlíznatý (*Ficaria bulbifera*), křivatec žlutý (*Gagea lutea*), sněženka podsněžník (*Galanthus nivalis*), bledule letní (*Leucojum aestivum*). Stanoviště tvrdých luhů v podmáčených místech terénních depresí sousedí se smíšenými jasanovo-olšovými lužními lesy temperátní a boreální Evropy (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*). Na zhruba 170 hektarech (1,37 %) se rozprostírají přirozené porosty tvořené dominantní vrbou bílou (*Salix alba*), místy s příměsí vrby křehké (*Salix fragilis*), topolu černého (*Populus nigra*) a topolu bílého (*Populus alba*). Keřové patrov tomto společenstvu tvoří zmlazení dřevin horní etáže, další druhy vrb, příp. bez černý (*Sambucus nigra*). V okolí vodních toků se nově prosazuje nepůvodní javor jasanolistý (*Acer negundo*). V bylinném patře převládají vlhkomilné druhy bršlice kozí noha

(*Aegopodium podagraria*), kerblík lesní (*Anthriscus sylvestris*), svízel přítula (*Galium aparine*), popenec obecný (*Glechoma hederacea*), hluchavka skvrnitá (*Lamium maculatum*), vrbina obecná (*Lysimachia vulgaris*), lipnice bahenní (*Poa palustris*) aj. Na relativně sušších místech pak dominuje kopřiva dvoudomá (*Urtica dioica*). V zamokřených porostech jsou hojně i bahenní vodní rostliny: žabník jitrocelový (*Alisma plantago-aquatica*), blatouch bahenní (*Caltha palustris*), ostřice štíhlá (*Carex acuta*), o. ostrá (*C. acutiformis*), o. pobřežní (*C. riparia*), kosatec žlutý (*Iris pseudacorus*) a další. Porosty se vyskytují na naplavených půdách, na stanovištích s nejvyšší hladinou podzemní vody, obvykle pravidelně zaplavovaných i při menších povodních. Posledním z významných lesních stanovišť, které jsou předmětem ochrany dle evropské legislativy, jsou panonské dubohabřiny. V rámci navrhované CHKO se vyskytují na mírných zahliněných až písčitých vyvýšeninách. Ve stromovém patře převažuje dub letní (*Quercus robur*), habr obecný (*Carpinus betulus*) a javoru babyky (*Acer campestre*) v příměsi se nachází také lípa srdčitá (*Tilia cordata*). Keřové patro chybí anebo není výrazně vyvinuto. V bylinném patře dominuje zpravidla válečka lesní (*Brachypodium sylvaticum*) nebo srha hajní (*Dactylis polygama*), z geofytů jsou zde zastoupeny např. sasanka hajní (*Anemone nemorosa*), dymnivka dutá (*Corydalis cava*) či orsej blatoucholistý (*Ficaria vernalis*). Souvislejší výskyt se nachází v okolí Pohanska, jinde jsou fragmentálně. Celkově v návrhu CHKO zahrnují plochu 108 hektarů (0,86 % z rozlohy navrhované CHKO). V rámci České republiky se však jedná o méně reprezentativní společenstva tvořící spíše přechod k tvrdému luhu. Lesní společenstva s řadou vzácných bezobratlých a ptáků doplňuje pestrá mozaika lučních společenstev a vodní stanoviště. Nejhojněji jsou z nelesních společenstev zastoupeny nivní louky říčních údolí svazu *Cnidion dubii* rozkládající se na 689 ha (5,51 %). Rozloha tohoto stanoviště představuje v rámci České republiky podíl více než 56 %. Jedná se o druhově bohaté vysoce produkční louky s převahou vlhkomilných travin. Jsou vázané na místa s každoročními záplavami, při kterých dochází k přirozenému obohacování půdy živinami. Podle délky trvání záplav se mění druhová skladba porostů. Na dlouhodobě zaplavovaných místech chybí řada druhů zaplavovaných luk a na místech s krátkodobým přeplavením se uplatňují vedle vlhkomilných druhů i druhy mezofilních ovsíkových luk. Mechové patro je tvořeno jen několika druhy. Na dlouhodobě zamokřených plochách se sníženým zápojem bylinného patra může dosahovat vyšší pokrývnosti, avšak u hodně zapojených porostů často zcela chybí. V území CHKO jsou tyto porosty vázané na dřívě každoročně zaplavované plochy říčních niv, nejrozsáhlejší a nejreprezentativnější jsou na Pohansku, Lánských a Košárských loukách, v okolí Zámeckého rybníku a Janohradu a na Tvrdonicku jsou zachovalé segmenty u Stibůrkovských jezer, na Rýnavě a v okolí Velkomoravského hradiska Mikulčice. Celkově jde o jeden ze stěžejních předmětů ochrany CHKO, se kterým se pojí množství zvláště chráněných a dalších významných rostlinných, živočišných a houbových druhů.

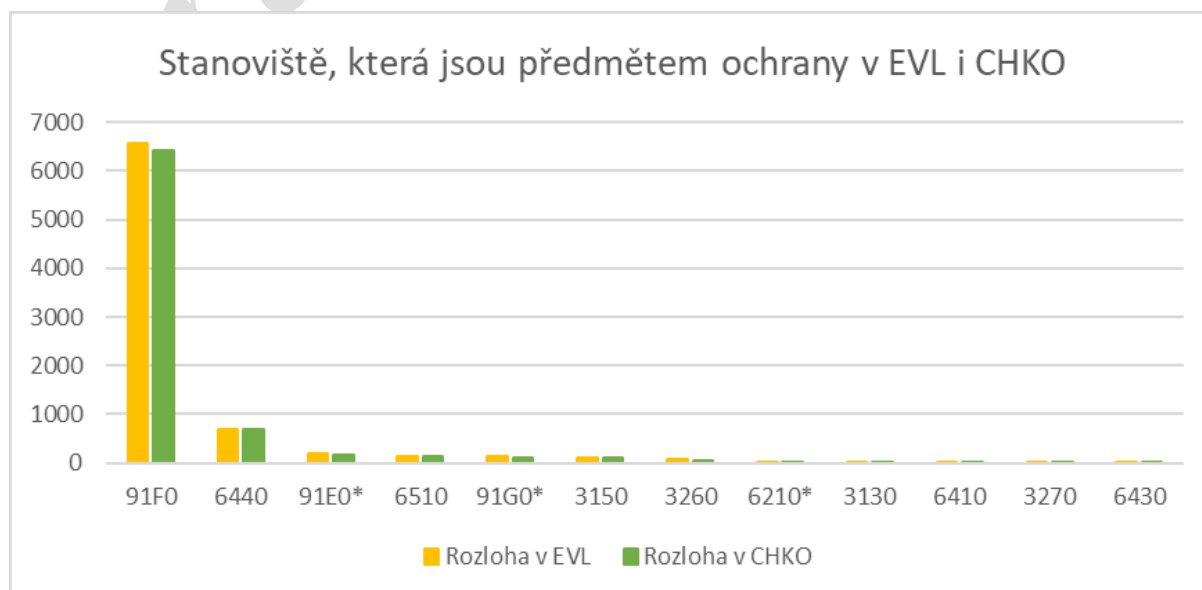
Z charakteristických druhů pro dané společenstvo lze uvést např. metlici trsnatou (*Deschampsia caespitosa*), kosatec sibiřský (*Iris sibirica*), jarvu žilnatou (*Cnidium dubium*), krvavec toten (*Sanguisorba officinalis*), svízel severní (*Galium boreale*), violku nízkou (*Viola pumila*), řeřišnici malokvětou (*Cardamine parviflora*), konitrud lékařský (*Gratiola officinalis*), ožanku čpavou (*Teucrium scordium*), kyprej prutnatý (*Lythrum virgatum*), ostřici černoklasou (*Carex melanostachya*), česnek hranatý (*Allium angulosum*), hrachor bahenní (*Lathyrus palustris*) a sítinu tmavou (*Juncus atratus*).

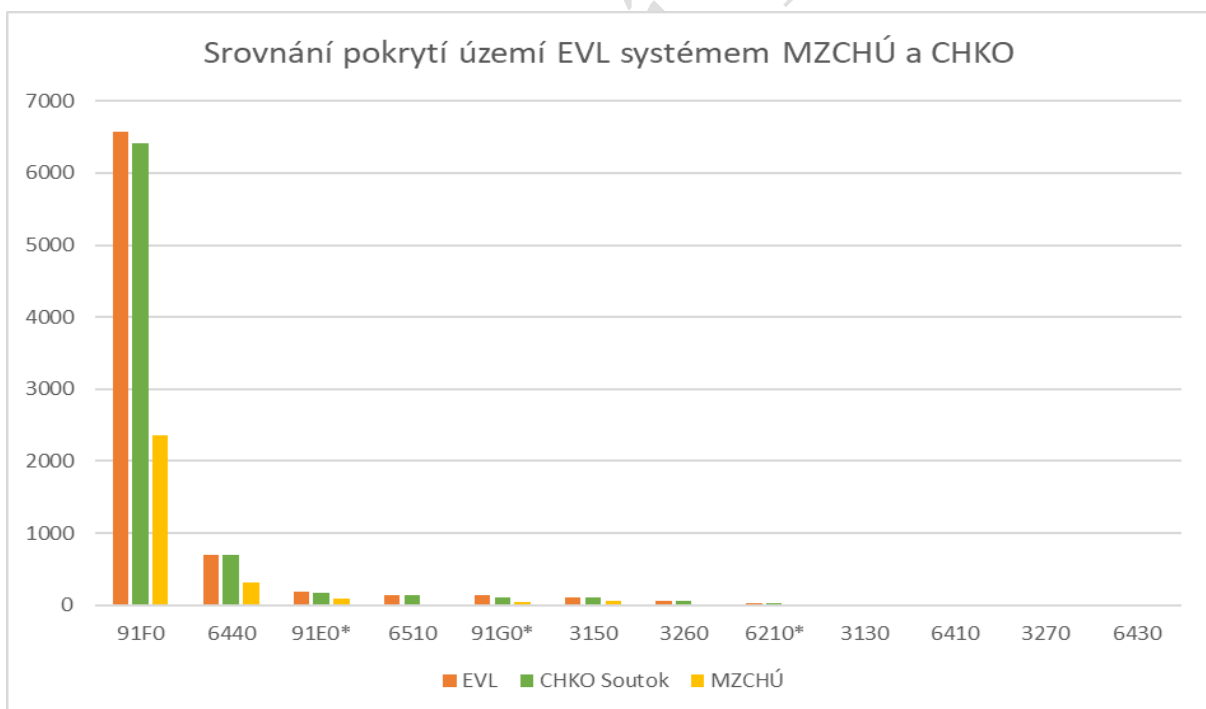
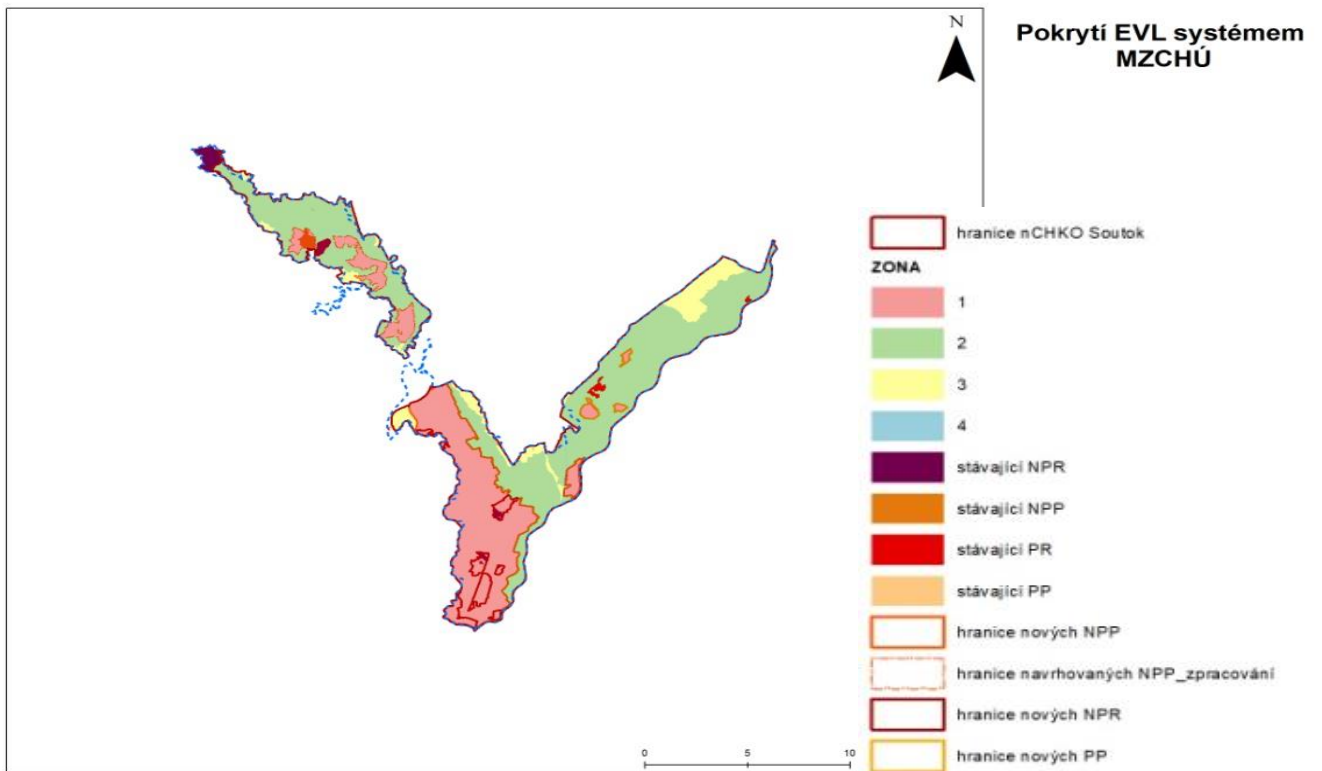
V současnosti jsou však louky negativně ovlivněny pozměněným vodním režimem a intenzitou obhospodařování, které ovlivňuje zejména populace bezobratlých vázaných na tato stanoviště. Mozaiku lučních společenstev doplňují na 138 ha (1,11 %) zejména v EVL Niva Dyje stanoviště nížinných sečených luk (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*). Sporadicky (0,35 ha) se v mozaice vyskytují bezkolencové louky na vápnicích, rašelinných nebo hlinito-jílovitých půdách (*Molinia caerulea*). Tato společenstva se na Soutoku vyskytují fragmentálně na Lánských loukách, části Košárských luk a na louce Důbravka na úpatí hrūdů a na místech pod hrūdů, kde občas dochází i ke krátkodobému přeplavení. Strukturu porostů určuje vedle bezkolence modrého (*Molinia caerulea*) v některých případech metlice trsnatá (*Deschampsia caespitosa*), výrazněji se uplatňuje i lipnice luční (*Poa pratensis*) a ostřice časná (*Carex praecox*). Z dalších charakteristických druhů jsou zde např. zastoupeni hořec hořepník (*Gentiana pneumonanthe*), čertkus luční (*Succisa pratensis*), ostřice chabá (*Carex flacca*), mochna nátržník (*Potentilla erecta*)

či řebříček bertrám (*Achillea ptarmica*). S plošně omezeným výskytem (24 ha, 0,19 %), vázaným téměř výhradně na hrůdy mimo dosah záplav se vyskytují stanoviště polopřirozených suchých trávníků a facii křovin na vápnitých podložích (*Fesfuco-Brometalia*). Na svazích hrůdů vytvářejí zajímavé přechody do vlhčích typů travinobylinné vegetace. Nejhodnotnější porosty se nacházejí na Dúbravce, na Lánskýcha Košárských loukách. Stanoviště, která jsou přímo vázána na vodu, případně na vodotvorné procesy, jsou zastoupena bahnitými břehy řek s vegetací svazů *Chenopodion rubri p. p.* a *Bidention p. p.* (0,22 ha), vlhkomilnými vysokobylinnými lemovými společenstvy nížina horského až alpínského stupně (0,13 ha), oligotrofními až mezotrofními stojatými vodami vegetací tříd *Lifforelfetea uniflorae* nebo *Isoeto-Nano/uncetea* (1,95 ha) a přirozenými eutrofními vodními nádržemi s vegetací typu *Magnopotomion* nebo *Hydrocharition* (112 ha, 0,89 %). Poslední ze jmenovaných je reprezentováno jednak makrofytní vegetací přirozeně eutrofních a mezotrofních stojatých vod s na hladině plovoucími vodními rostlinami dominancí okřehků (*Lemna spp.*), rdestů (*Potamogeton spp.*), stulíku žlutého (*Nuphar lutea*), růžkatců (*Ceratophyllum spp.*), vzácněji např. voďanky žabí (*Hydrocharis morsus-ranae*) či bublinatky jižní (*Utricularia australis*), řečanek (*Najas spp.*) a dále také makrofytní vegetací vodních toků se stolítky (*Myriophyllum spp.*), rdesty (*Potamogeton spp.*), častose submerzními a natantními formami zevaru jednoduchého (*Sparganium emersum*), šípatky vodní (*Sagittaria sagittifolia*) nebo šmele okoličnatého (*Butomus umbellatus*), příp. s lakušníkem vodním (*Batrachium aquatile*).

Graf: Hodnocení kvality stanovišť ve vybraném území v EVL Soutok-Podluží: v grafu je uvedena rozloha jednotlivých stanovišť v závislosti na jejich kvalitě (hodnoceno při aktualizaci mapování Natura 2000)

Flora

V nivě Dyje a Moravy se dochovaly porosty panonských lužních lesů a největší rozlohy nížinných nivních luk v rámci republiky. Podle regionálně fyto geografického členění ČR leží navrhovaná CHKO Soutok ve fyto geografickém obvodu Panonské termofytikum. Převážná část území náleží k okresu 18a. Dyjsko-svratecký úval, menší část v okolí Moravské Nové Vsi a Mikulčic k okresu 18b. Dolnomoravský úval. Na jejím území je zastoupen základní fytochorotyp *Hesperis tristis* – *Tithymalus epithymoides*, a to především v řadě hygropytní (např. *Fraxinus angustifolia*, *Leucosium aestivum*, *Lycopus exaltatus*). Hlavním přirozeným typem této vymezené části planárního vegetačního stupně je les, méně vegetace vodních

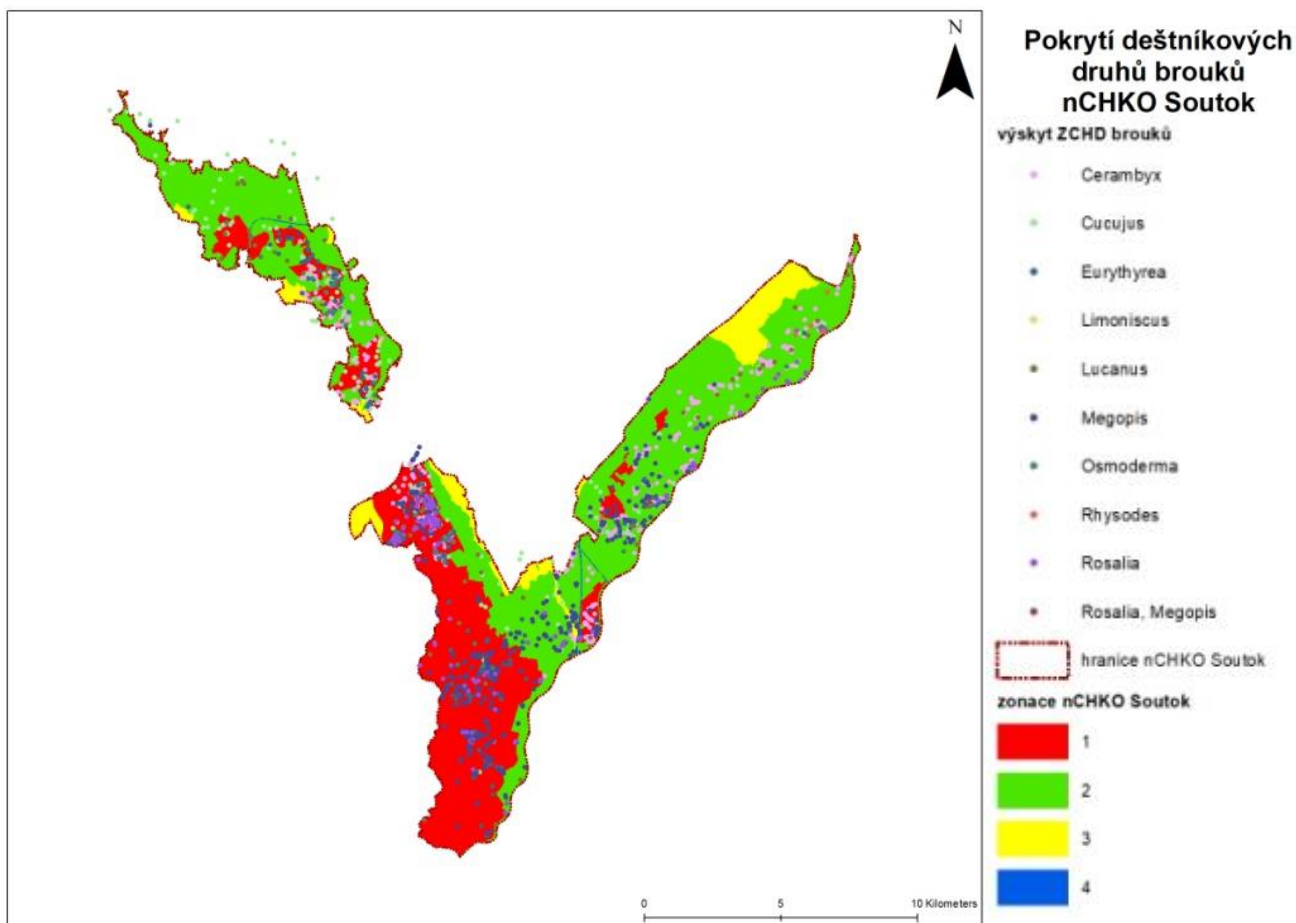

toků a ploch. Potenciální přirozenou vegetací jsou zde z největší části jilmové jaseniny (as. Fraxino pannonicarum-Ulmetum) v komplexu s topolovou jaseninou (as. Fraxino-Populetum). Dominantními dřevinami v těchto cenózách jsou jasan úzkolistý podunajský (*Fraxinus angustifolius* subsp. *danubialis*) a dub letní. Jsou doplněny častým výskytem lípy srdčité, jilmu vazy a jilmu habrolistého, na vlhčích stanovištích olše lepkavé (*Alnus glutinosa*). Náhradními společenstvy jsou lesní porosty hybridních topolů (*Populus* sp.) či ořešáku černého (*Juglans nigra*), společenstva kontinentálních zaplavovaných luk a společenstva ruderalní. Na nejvlhčích, přeplavovaných místech jsou potenciální vegetací vrbotopolové luhy (as. Salicetum albae) s vrbou bílou (*Salix alba*) a topolem černým (*Populus nigra*). Na mírně vyvýšených pozicích, v úzkém kontaktu k jaseninám, jsou potenciální vegetací prvosenkové dubohabřiny (as. Primulo veris-Carpinetum) s dominantním habrem (*Carpinus betulus*) a dubem letním. Recentně jsou v oboře Soutokhabřiny zastoupeny v asociaci Fraxino pannonicarum-Carpinetum. Náhradními společenstvy jsou smíšené duboborové kultury, méně často akátiny, křoviny, luční a xerothermní travinobylinná společenstva, příp. společenstva ruderalní a segetální. Ve skladbě současné flóry se odrážejí vlivy fyzickogeografických faktorů, aktivity člověka i faktory historické. V jilmových jaseninách jsou, kromě výše uvedených dřevin, charakterickými druhy např. česnek ořešec (*Allium scorodoprasum*), česnek medvědí (*Allium ursinum*), sasanka pryskyřníkovitá (*Anemone ranunculoides*), kopřiva dvoudomá (*Urtica dioica*), ostružiník sivý (*Rubus caesius*) a orsej jarní (*Ficaria verna*). Ve vrbotopolových luzích roste ostřice ostrá (*Carex acutiformis*), rdesno pepřík (*Persicaria hydropiper*), lilek potměchuť (*Solanum dulcamara*), karbínek evropský (*Lycopus europaeus*) a chmel obecný (*Humulus lupulus*). V porostech s dominantním harem se vyskytuje sněženka předjarní (*Galanthus nivalis*), válečka lesní (*Brachypodium sylvaticum*), místy rozrazil horský (*Veronica montana*), ladoňka vídeňská (*Scilla vindobonensis*), ladoňka rakouská (*S. drunensis*). Mělké tůně a říční ramena obsazují druhově chudé fytoceózy s okřehkem menším (*Lemna minor*) a ojedinele se závitkou mnohokořenou (*Spirodela polyrrhiza*) a dalšími druhy okřehků a se rdestem kadeřavým (*Potamogeton crispus*). V zazemňovaných úsecích toků a ramen přistupuje řada dalších druhů rostlin, např. voďanka žabí (*Hydrocharis morsus-ranae*), žebratka bahenní (*Hottonia palustris*), rdest světlý (*Potamogeton lucens*). V celé škále nelesních společenstev se odráží především zásoba vody v půdě, způsob obhospodařování a stupeň degradace. Jsou zde rákosiny a ostřicové porosty např. s orobincem (*Typha* sp.), zblochanem vodním (*Glyceria maxima*), kosatcem žlutým (*Iris pseudacorus*), ostřicí pobřežní (*Carex riparia*) i podmáčené louky např. s rozrazillem dlouholistým (*Pseudolysimachion maritimum*), žluťuchou žlutou (*Thalictrum flavum*), konitruDEM lékařským (*Gratiola officinalis*) a jarvou žilnatou (*Cnidium dubium*). Na hrúdech rostou suchomilnější druhy, např. divizna knotovkovitá (*Verbascum lychnitis*), mochna stříbrná (*Potentilla argentea*), ostřice drobná (*Carex supina*). Z bryoflóry jsou nejvíce zastoupeny lesní druhy, např. baňatka obecná (*Brachythecium rutabulum*), trněnka pruhovaná (*Eurhynchium striatum*), z epifytických mechorostů např. stejnozoubek mnohoplodý (*Leskea polycarpa*). Na lesní tůně je vázaná např. trhutka plovoucí (*Riccia fluitans*). Louky jsou na mechorosty podstatně chudší. Lichenoflóra je zastoupena téměř 100 druhy. Z epifytických druhů je významný výskyt druhů arthonie (*Arthonia radiata*), misnička (*Lecanora carpinea*, *L. chlorotera*), na kůře babyky rostou terčovky (*Parmelia caperata*, *P. tiliacea*) a další. Lignikolními druhy jsou např. *Placynthiella icmalea* nebo *Trapeliopsis flexuosa*. Říše hub je zastoupena v území největší druhovou diverzitou. Jen počet zjištěných makromycetů dosahuje téměř 900 druhů. Vyskytují se zde jedinečná společenstva hub (makromycetů), zejména saprotrofních. Z významných druhů je to např. strmělka kmenová (*Clitocybe truncicola*), trepkovitka maličká (*Crepidotus malachoides*), kornatec *Crustodontia chrysocreas*, hrotnatečka sladkovonná (*Mycoacia nothofagi*), ostnateček statný (*Steccherinum robustius*), dřevomor tenký (*Hypoxylon submonticulosum*), pórnatka nahnědlá (*Pouzaroporia subrufa*), kalichovka lužní (*Arrhenia discorosea*), hlinák šafránový (*Aurantiporus croceus*), pavučiník podobný (*Botryobasidium simile*), houževnatec pohárovitý (*Neolentinus degener*), pórnatka proměnlivá (*Ceriporia metamorphosa*) nebo bedla černoplstnatá (*Leucoagaricus melanotrichus*).

Fauna – bezobratlí

Území navrhované CHKO Soutok patří mezi entomologicky nejhodnotnější lokality nejen v rámci ČR, ale i ze střeoevropského hlediska. Nejvýznamnější skupinou je zde xylofágní a saproxylický hmyz, tedy hmyz vázaný na živé i odumřelé dřevo. Zejména společenstva brouků, vázaných na staré mohutné stromy a dutiny v nich, jsou zde mimořádně bohatá a unikátní, a to jak z pohledu četnosti výskytu zvláště chráněných (i evropsky významných) druhů, tak i druhů zařazených na Červený seznam bezobratlých ČR - koncentrace druhů zvláště chráněných nebo evropsky významných nemá v ČR ani ve střední Evropě obdobu. Jde zejména o zástupce čeledí tesaříkovití (*Cerambycidae*) - např. tesařík obrovský (*Cerambyx cerdo*), t. alpský (*Rosalia alpina*), t. Schaefferův (*Akimerus schaefferi*), t. drsnorohý (*Megopis scabricornis*), kozlíček jilmový (*Saperda punctata*); krascovití (*Buprestidae*) - např. krasec dubový (*Eurythyrea quercus*), krasec *Acmaeodera octodecimguttata*, jilmoví specialisté *Anthaxia tuerki*, *A. hackeri*, *A. senicula*, *Lamprodila mirifica*; kovaříkovití (*Elateridae*) - kovařík rezavý (*Elater ferrugineus*), kovařík *Brachygonus ruficeps*, kovařík *Lacon querceus*, dutinovní specialisté *Crepidophorus mutilatus*, kovařík *Megapenthes lugens*, kovařík fialový (*Limoniscus violaceus*), kovařík *Ectamenogonus montandoni*; potěnkovití (*Tenebrionidae*) - potěnk *Tenebrio opacus*, květomil *Allecula rhenana*, potěnk *Mycetochara quadrimaculata*, potěnk *Corticeus versipellis*; listoroží brouci (*Scarabaeidae*) - roháč obecný (*Lucanus cervus*), páchník hnědý (*Osmoderma barnabita*), zlatohlávek skvostný (*Potosia aeruginosa*), zdobenec proměnlivý (*Gnorimus variabilis*), zlatohlávek *Protaetia affinis*; rýhovcovití (*Rhysodidae*) - rýhovci *Omoglymmius germari* a *Rhysodes sulcatus* a mnoha dalších. Nositeli podstatné části biodiverzity hmyzu jsou v této oblasti tzv. staroduby - mohutné duby, o generaci či více starší než okolní porosty, případně duby rostoucí na loukách mimo zápoj jiných dřevin. Tyto stromy jsou pozůstatkem opuštěného způsobu hospodaření - pasevnických (či středních) lesů. Takové stromy na sobě nesou nejrůznější typy mikrohabitatů - dutiny v různých částech kmene či větví, plochy obnaženého dřeva bez kůry, pahýly odumřelých větví atp. Praktický význam pro ochranu populací vzácných druhů hmyzu však mají pouze ty z nich, které jsou alespoň částečně osluněné. Podíl soliterně rostoucích stromů byl ještě v nedávné minulosti podstatně vyšší, než je tomu dnes. Důvodem je jednak skutečnost, že v porovnání s minulostí se zmenšila rozloha bezlesí a "řídkolesí", jednak pokles hladiny podzemních vod po vybudování vodního díla Nové Mlýny a dalších vodohospodářských úpravách jižní Moravy. Pokles hladiny způsobil hromadné odumírání starých soliterních dubů na zbývajících loukách i v porostech, kde si tyto stromy navíc o dostupnou vodu konkurují s okolními, mladšími, dřevinami. Kombinace těchto faktorů (tedy opuštění tradičních způsobů hospodaření, pozvolné zarůstání luk lesem a pokles hladiny podzemních vod) ohrožuje existenci životaschopných populací řady unikátních druhů hmyzu. Z tohoto pohledu je nezbytné co nejdříve přijmout zásadní managementová opatření, která by zajistila kontinuitu těch nejvzácnějších typů stanovišť, tedy soliterních stromů na loukách a osluněných starých stromů v porostech. Mezi entomologicky významné dřeviny patří rovněž jilmy (*Ulmus sp.*), postižené v posledních desetiletích grafidózou, způsobující jejich hynutí. V oblasti se vyskytují v rámci ČR nejbohatší populace výše zmiňovaných tzv. jilmových specialistů, brouků monofágně vázaných na jilmy (zejm. krasci rodu *Anthaxia*, krasec *Lamprodila mirifica* či kozlíček jilmový). Z dalších entomologicky hodnotných dřevin lze jmenovat různé druhy javorů (živná dřevina tesaříka alpského), habry a lípy (např. polyfágní tesařík drsnorohý), dřeviny měkkého luhu (vějířník *Pelocotoma fennica*, dutinové druhy) či obecně ovocné dřeviny. Z brouků vázaných na různé typy bezlesí patří mezi nejvýznamnější např. kozlíček *Oberea histrionis*, jehož živnou rostlinou je pryšec lesklý. Z oblasti je doložen rovněž výskyt rýhonosce *Lixus neglectus* (živnými rostlinami jsou šťovíky), vyskytující se pouze v ČR (Hodonínsko, Břeclavsko), na Slovensku a v Rakousku (střeoevropský endemit) nebo rýhonosce štíhlého (*Lixus paraplecticus*), vázaného a haluchu vodní (*Oenanthe aquatica*). Z dalších vlhkomilných brouků lze uvést i několik druhů vzácných mandelínek rákosníčků (*Donacia sp.*), oba druhy našich vodomilů (*Hydrophilus sp.*) a nedávný nález potápníka dvoučarého (*Graphoderus bilineatus*) v Dědavě štěrkovně. Naopak xerothermní stanoviště vyhledávají majky (*Meloe sp.*) či vzácný nosatec *Hypera striata*. Mimořádně významný je nedávný (publikováno v roce 2018) objev nového druhu brouka pro vědu, konkrétně kožojeda moravského (*Paranovelsis moravicus*). Nález vědě dosud neznámého druhu brouka v entomologicky velmi dobře probádané střední Evropě je unikátní událostí. Pozoruhodný je rovněž nedávný nález

červenáčka *Agnathus decoratus*, vázaného na zachovalé meandrující řeky s mrtvým dřevem v korytu. Z druhů brouků, vázaných na biotop hrudů je třeba zmínit dva druhy brouků, patřících do čeledi *Scarabaeidae*, listokaza *Anisoplia bromicola* (lokalita Polínkový hrud) a chroustka *Anoxia pilosa* (louka u Důbravky).

Fauna motýlů, ať už těch biotopově vázaných na lužní lesy nebo druhů lučních či mokřadních, je rovněž bohatá a podobně jako fauna brouků zahrnuje mnohé unikátní druhy, vyskytující se buď pouze v této oblasti, nebo mající zde své nejbohatší populace v rámci republiky. Mezi takové patří např. nesytka - n. ozdobná (*Synanthedon mesiaeformis*) či n. panonská (*Chamaesphecia hungarica*), vázaná na pryšec lesklý. Na pokraji vyhynutí se zde naopak ocitl kriticky ohrožený jasoň dymnivkový (*Parnassius mnemosyne*), obývajícím lokalitu Dlouhý hrud (důvodem ústupu druhu z lokality bylo zalesnění hrudů). Naopak životaschopné populace zde mají další dva druhy ohrožených denních motýlů, pestrokřídlec podražcový (*Zerynthia polyxena*) a modrásek čičorkový (*Cupido alcetas*). Vzácně se vyskytují dva druhy modrásků, jejichž živnou rostlinou je krvavec toten (*Sanguisorba officinalis*) - modrásek bahenní (*Phengaris nausithous*) a m. očkovaný (*Phengaris teleius*). Mimořádně pestrá je i fauna nočních a drobných (*Microlepidoptera*) motýlů, zmínit lze např. na topoly vázané drobníčky *Ectoedemia klimeschi* a *E. turbidella*, můru travačku ozdobnou (*Staurophora celsia*), bourovce osikového (*Gastropacha populifolia*), vzácnou píďalku zubočárníka žlutuchového (*Gagitodes sagittatus*), jedinou lokalitu v ČR zde má můra svlačcová (*Lacanobia splendens*) a vyskytuje se zde i náš největší zavijec, z. bahenní (*Ostrinia palustralis*). Síťokřídle (*Neuroptera*) zastupují v území rarity jako mravkolev skvrnitý (*Dendroleon pantherinus*), jehož larvy obývají stromové dutiny a aktivně loví hmyz v trouchu nebo mravkolev *Megistopus flavicornis*, známý z hrudů u Důbravky. Louka u Důbravky hostí také populaci mimořádně vzácné kobylky písečné (*Platycleis montana*), která obývá pouze 2 lokality v ČR, relativně hojně se na vlhkých loukách vyskytuje saranče černopruhá (*Mecostethus parapleurus*) a kobylka kuželohlavá (*Ruspolia nitidula*). Na březích Dědavé pískovny byl poprvé v ČR nalezen pacvrček *Xya pfaendleri*. Xerothermní lokality jsou rovněž

biotopem vzácného pavouka stepníka moravského (*Eresus moravicus*). V koloniích mravence lužního (*Liometopum microcephalum*) se v území vyskytuje i pavouk mikárie pospolitá (*Micaria sociabilis*) a na stejný druh mravence je pravděpodobně vázána i skákavka dubová (*Afraflacilla epiblemoides*). Kromě zmíněných pavouků jsou na mravence lužního vázány i dva druhy vzácných kutilek rodu *Tracheliodes* (*T. curvitaris* a *T. varus*), které loví mravence jako potravu pro své larvy. V periodických tůňích a v rozlivech se vyskytují lupenonoží korýši jako listonoh jarní (*Lepidurus apus*), žabronožka sněžní (*Eubbranchipus grubii*) či škeblavka oválná (*Cyzicus tetracerus*). Trvalejší tůňe nebo mrtvá ramena (např. na Pohansku – Černých jezerech nebo na Společných jezerech) obývá pijavka lékařská (*Hirudo medicinalis*). Z vážek (*Odonata*) lze jmenovat např. lesklou velkou (*Epitheca bimaculata*), využívající otevřené trvalejší tůňe nebo dva druhy klínatek, k. rohatou (*Ophiogomphus cecilia*) a k. žlutohousou (*Stylurus flavipes*), vázané na pomalu tekoucí vody. Mezi nejvýznamnější zástupce vodních měkkýšů patří bezesporu svinutec tenký (*Anisus vorticulus*), svinutec sedmitočný (*Anisus septemgyratus*), bahnivka nadmutá (*Bithynia leachi*) nebo zubovec dunajský (*Theodoxus danubialis*).

Fauna – obratlovci

Podobně jako u bezobratlých, i pro obratlovce představuje území soutoku řek Moravy a Dyje unikátní lokalitu v rámci ČR i celé střední Evropy, a to zejména pro ptáky (zde pak především pro dravce a pokud jde o hnízdní hustoty, tak i pro některé dutinové hnízdiče, jako jsou šplhavci a lejsek bělokrký), dále pak i pro ryby, obojživelníky a netopýry. Ptáků zde bylo celkově zjištěno přes 250 druhů (z toho přes 140 hnízdicích). Z dravců hnízdí na území CHKO jednotlivé páry orla královského (*Aquila heliaca*, do roku 2009 jediná hnízdní lokalita v ČR, v roce 2022 již 6 hnízdicích párů – třetina celostátní populace), kolem 10 párů orla mořského (*Haliaeetus albicilla*), kolem 20 párů luňáka hnědého (*Milvus migrans*) i červeného (*M. milvus*), jednotlivé páry včelojeda lesního (*Pernis apivorus*) nebo ostříže lesního (*Falco subbuteo*), donedávna (2013) zde pravidelně hnízdil i raroh velký (*Falco cherrug*) a do oblasti stále zasahuje teritorium páru hnízdicích na rakouské straně. Některé druhy dravců pak mají v oblasti svá hromadná nocoviště (především v mimohnízdním období, desítky jedinců), jako např. orli mořští a královští nebo luňáci červení. V některých zimách se zde tvoří i početná společná nocoviště motáků pilichů (*Circus cyaneus*) a kalousů pustovek (*Asio flammeus*) v neposečených částech luk, u pilichů pak i v lesních oplocenkách. Lužní lesy díky příznivé věkové i druhové skladbě hostí početné populace dutinových hnízdiců, jako jsou datel černý (*Dryocopus martius*, desítky párů), strakapoud prostřední (*Dendrocopos medius*, stovky párů), žluna šedá (*Picus canus*, desítky párů), holub doupňák (*Columba oenas*, desítky párů) nebo lejsek bělokrký (*Ficedula albicollis*). Ve srážkově bohatších letech, kdy dochází k rozlivům řek Moravy, Dyje nebo Kyjovky do údolní nivy, případně v letech, kdy se na části území (především v prostoru Košárských luk) využívalo i řízené povodňování, představovala lokalita i velmi významné hnízdiště vodních a mokřadních druhů ptáků. Byl zde zjištěn např. hnízdní výskyt všech čtyř našich „vodních“ druhů chřástalů (vodní, kropenatý, malý a nejmenší – *Rallus aquaticus*, *Porzana porzana*, *P. parva* a *P. pusilla*), vzácných druhů plovavých kachen (čírka obecná i modrá *Anas crecca* a *A. querquedula*, lžičák pestrý *A. clypeata*), lučních bahňáků (bekasina otavní *Gallinago gallinago*, vodouš rudonohý *Tringa totanus*). V celostátním měřítku je unikátní zdejší početná nivní populace chřástalů polních (*Crex crex*), v dobrých letech až 30 volajících samců. Čápi bílí (*Ciconia ciconia*) zde hnízdí i v lesních koloniích spolu s volavkou popelavou (*Ardea cinerea*). V lesích hnízdí jednotlivé páry čápů černých (*C. nigra*). Břehy kanálů a řek obývá ledňáček říční (*Alcedo atthis*), významnou populaci hostí především úsek řeky Dyje pod Břeclaví až po soutok s Moravou. Ze savců představuje oblast Soutoku klíčovou lokalitu pro bobra evropského (*Castor fiber*) a vydra říční (*Lutra lutra*), dutinové stromy v lužních lesích podél vodních ploch a toků pak hostí významné populace především tří druhů netopýrů – pobřežního, velkouchého a stromového (*Myotis dasycneme*, *bechsteinii* a *Nyctalus leisleri*). Obojživelníků se zde vyskytuje 12 druhů, za zmínku stojí především populace kuňky obecné (*Bombina bombina*), skokana ostronosého Wolterstorffova (*Rana arvalis wolterstorffii*) a nejvzácnějšího z našich „vodních“ skokanů – s. krátkonohého (*Pelophylax lessonae*), území představuje zároveň klíčovou lokalitu pro čolka dunajského (*Triturus dobrogicus*), kterýžto druh zde byl také pro Českou republiku v 90. letech objeven. Celé území Soutoku je rovněž považováno za naši

nejcennější ichtyologickou lokalitu (přes 50 druhů), žije tu 80 % našich původních druhů ryb, z toho 15 % žije pouze zde. Území představuje jednak bohatou lokalitu pro vzácné druhy, jako jsou piskoř pruhovaný (*Misgurnus fossilis*), hořavka duhová (*Rhodeus [sericeus] amarus*) nebo sekavec podunajský (*Cobitis elongatoides*) vázaných na habitaty kanálů, ramen a tůní, jednak je unikátní pronikáním dunajských prvků řekami Dyjí a Moravou, jako jsou např. jeseter malý (*Acipenser ruthenus*), ostrucha křivočará (*Pelecus cultratus*), ježdíci dunajský a žlutý (*Gymnocephalus baloni*, *G. schraetser*) nebo drskové menší i větší (*Zingel zingel*, *Z. streber*). Se zlepšující se migrační prostupností obou řek výstavbou rybích přechodů anebo rušením stávajících migračních překážek (jezů) význam území ještě vzrůstá, resp. dále poroste.

Zpracoval: AOPK ČR

Přílohy

Příloha č. 1

Vymezení území Chráněné krajinné oblasti Soutok

Příloha č. 2

Zákres hranice CHKO Soutok v kopii katastrální mapy – soubor map

Příloha č. 3

Seznam použité literatury

Příloha č. 3

- a.i.1. **Nálezová databáze ochrany přírody, AOPK ČR**
- a.i.2. **Aktualizovaná vrstva mapování biotopů, AOPK ČR**
- a.i.3. **Zdroje vztahující se k saproxylickému hmyzu (jedny z předmětů ochrany navrhovaných MZCHÚ)**

lesák rumělkový

Bussler H. 2002. Untersuchungen zur Faunistik und Ökologie von *Cucujus cinnaberinus* (Scop., 1793) in Bayern (Coleoptera: Cucujidae). Nachr. Bayer. Entomol. 51: 42–60.

Horák J., Vavrova E. & Chobot K. 2010. Habitat preferences influencing populations, distribution and conservation of the endangered saproxylic beetle *Cucujus cinnaberinus* (Coleoptera: Cucujidae) at the landscape level. - Eur. J. Entomol. 107(1): 81–88.

Horák J., Chobot K. 2011. Phenology and notes on the behaviour of *Cucujus cinnaberinus*: points for understanding the conservation of the saproxylic beetle. In: North-Western Journal of Zoology. 7(2): 352–355.

Hauck D., Konvička O., Čížek L., Miklín J., Foltan P., Okrouhlík J. 2015. Mapa výskytu lesáka rumělkového, kovařika fialového, roháče obecného a rýhovce pralesního v evropsky významných lokalitách Niva Dyje a Soutok-Podluží. TA ČR a BC AV ČR, České Budějovice.

Čížek L. et al. 2015. Management populací evropsky významných druhů hmyzu v České republice: Lesák rumělkový (*Cucujus cinnaberinus*). Certifikovaná metodika

tesařík obrovský

Buse J., Schroder T., Assmann B. 2007. Modelling habitat and spatial distribution of an endangered longhorn beetle - A case study for saproxylic insect conservation. Biol Conserv 137: 372–381.

Čížek L., Hauck D. 2008. Extinkční dluh v našich lesích: Fauna starých stromů na Břeclavsku. Lesnická Práce 6: 19–21.

Albert J., Plátek M., Čížek L. 2012. Vertical stratification and microhabitat selection by the Great Capricorn Beetle (*Cerambyx cerdo*) (Coleoptera: Cerambycidae) in open-grown, veteran oaks. Eur J Entomol. 109: 553–559.

Miklín J., Čížek L. 2014. Erasing a European biodiversity hot-spot: Open woodlands, veteran trees and mature forests succumb to forestry intensification, succession, and logging in a UNESCO Biosphere Reserve. J Nat Conserv. 22: 35–41.

Čížek L. et al. 2015. Management populací evropsky významných druhů hmyzu v České republice: Tesařík obrovský (*Cerambyx cerdo*). Certifikovaná metodika

Hauck D., Konvička O., Čížek L., Miklín J., Foltan P., Okrouhlík J. 2015. Mapa výskytu tesaříka obrovského (*Cerambyx cerdo*) v evropsky významných lokalitách Niva Dyje a Soutok-Podluží. TA ČR a BC AV ČR, České Budějovice.

páchník hnědý

Rackham O. 1998. Savanna in Europe. In: Kirby K.J., Watkins C. (eds.) The Ecological History of European Forests. CAB International, Wallingford, UK, pp 1–24.

Vignon V. 2006. Le pique-prune – histoire d'une sauvegarde. Nohanent: O.G.E. – Cofiroute, Catiche Productions. 32 p.

Čížek L., Hauck D. 2008. Extinkční dluh v našich lesích: fauna starých stromů na Břeclavsku. Lesnická práce 87, 403–405.

Čížek L. et al. 2015. Management populací evropsky významných druhů hmyzu v České republice: Páchník hnědý (*Osmoderma barnabita*). Certifikovaná metodika

Hauck D., Konvička O., Čížek L., Miklín J., Foltan P., Okrouhlík J. 2015. Mapa výskytu páchníka hnědého (*Osmoderma barnabita*) a potenciálně vhodných stromů s dutinami

v evropsky významných lokalitách Niva Dyje a Soutok-Podluží. TA ČR a BC AV ČR, České Budějovice.

roháč obecný

Tochtermann E. 1992. Das "Spessartmodell" heute, Neue biologische Fakten und Problematik der Hirschkäferförderung. Allgemeine Forstzeitschrift. 47. Jahrgang. 6: 308–311.

Thomaes A., Kervyn T., Beck O., Cammaerts R. 2008. Distribution of *Lucanus cervus* (Coleoptera: Lucanidae) in Belgium: surviving in a changing landscape. La Terre et la Vie Revue d'Ecologie. 10: 147-152.

Harvey D. J., Gange A. C., Hawes C. J., Rink M. 2011a. Bionomics and distribution of the stag beetle, *Lucanus cervus* (L.) Gross Europe. Insect Conservation and Diversity 4: 23–28.

Čížek L. et al. 2015. Management populací evropsky významných druhů hmyzu v České republice: Roháč obecný (*Lucanus cervus*). Certifikovaná metodika

Hauck D., Konvička O., Čížek L., Miklín J., Foltan P., Okrouhlík J., 2015. Mapa výskytu lesáka rumělkového, kovařika fialového, roháče obecného a rýhovce pralesního v evropsky významných lokalitách Niva Dyje a Soutok-Podluží. TA ČR a BC AV ČR, České Budějovice.

tesařík alpský

Čížek L., Schlaghamerský J., Bořucký J., Hauck D., Helešic J. 2009. Range expansion of an endangered beetle: Alpine Longhorn *Rosalia alpina* (Coleoptera: Cerambycidae) spreads to the lowlands of Central Europe. Entomologica Fennica. 20: 200–206.

Drag L. et al. 2012. Tesařík alpský a jeho výskyt v ČR. Živa 60 (5): 247-250.

Šebek P., Altman J., Plátek M., Čížek L. 2013. Is active management the key to the conservation of saproxylic biodiversity? Pollarding promotes the formation of tree hollows. PLoS ONE 8: e60456.

Čížek L. et al. 2015. Management populací evropsky významných druhů hmyzu v České republice: Tesařík alpský (*Rosalia alpina*). Certifikovaná metodika

Hauck D., Konvička O., Čížek L., Miklín J., Foltan P., Okrouhlík J. 2015. Mapa výskytu tesaříka alpského (*Rosalia alpina*) v evropsky významných lokalitách Niva Dyje a Soutok-Podluží. TA ČR a BC AV ČR, České Budějovice.

krasec dubový

Hauck D., Konvička O., Čížek L., Miklín J., Foltan P., Okrouhlík J. 2015. Mapa výskytu krasce dubového (*Eurythyrea quercus*) v evropsky významných lokalitách Niva Dyje a Soutok-Podluží. TA ČR a BC AV ČR, České Budějovice.

Další literatura k problematice ochrany saproxylického hmyzu:

Čížek L., Roleček J., Danihelka J. 2007. Celoplošná příprava půdy v lesích a její důsledky pro biodiverzitu [Total-area soil treatment in forests and its consequences for biodiversity]. *Živa*, 6, 266–268. Retrieved February 25, 2015

Čížek L., Hauck D. 2008. Extinkční dluh v našich lesích - Fauna starých stromů na Břeclavsku. *Lesnická práce* 87(6): 19-21.

Hauck D., Čížek L. 2008. Výskyt kriticky ohrožených krasců *Eurythyrea quercus* na dubech a *Ovalisia mirifica*, *Anthaxia deaurata*, *A. hackeri* a *A. tuerki* na jilmech v EVL Niva Dyje a EVL Soutok-Podluží. Studie pro AOPK ČR, 27 pp.

Marhoul P., Turoňová D. (eds.) 2008. Zásady managementu stanovišť druhů v evropsky významných lokalitách soustavy Natura 2000: Metodika AOPK ČR. 1. vyd. Praha: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR. 163 s. ISBN 978-80-87051-38-2.

Čížek L., Schlaghamerský J., Bořucký J., Hauck D., Helešic J. 2009. Range expansion of an endangered beetle: Alpine Longhorn *Rosalia alpina* (Coleoptera: Cerambycidae) spreads to the lowlands of Central Europe. *Entomologica Fennica*. 20(3), 200–206.

Vodka Š., Konvička M., Čížek L. 2009. Habitat preferences of oak-feeding xylophagous beetles in a temperate woodland: implications for forest history and management. *Journal of Insect Conservation*. 13: 553–562.

Čížek L., Vodka S. 2013. The effects of edge-interior and understory-canopy gradients on the distribution of saproxylic beetles in a temperate lowland forest. *Forest Ecology and Management*. 304: 33–41.

Sebek P., Altman J., Plátek M., Čížek L. 2013. Is Active Management the Key to the Conservation of Saproxylic Biodiversity? Pollarding Promotes the Formation of Tree Hollows. *PLoS ONE*. 8(3): e60456. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0060456>

Miklín J., Čížek L. 2014. Erasing a European biodiversity hot-spot: Open woodlands, veteran trees and mature forests succumb to forestry intensification, logging, and succession in a UNESCO Biosphere Reserve. *Journal for Nature Conservation*. 22: 35–41. doi:10.1016/j.jnc.2013.08.002

Krása A. 2014. Ochrana saproxylického hmyzu a opatření na jeho podporu. Metodika AOPK ČR.

Laštůvka et al. 2016. Červená kniha ohrožených druhů bezobratlých lužních lesů Biosférické rezervace Dolní Morava. *Lesnická práce, Kostelec nad černými lesy*, 260 s.

Vrška et al. 2016. Metodika hodnocení přirozenosti lesů v ČR - návrh k diskusi. Výzkumný ústav Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví, v.v.i.

Miklín J., Hauck D., Konvička O., Čížek L. 2017. Veteran trees and saproxylic insects in the floodplains of Lower Morava and Dyje rivers, Czech Republic. *Journal of Maps*. 13(2): 291–299.

Miklín, J., Šebek, P., Hauck, D., Konvička, O. & Čížek, L. (2018): Past levels of canopy closure affect the occurrence of veteran trees and flagship saproxylic beetles. *Diversity and Distributions*, 24(2): 208–218.

Inventarizační průzkumy a monitoring (dostupné v digitálním registru ÚSOP)

NPR Cahnov - Soutok

Unar P., Vrška T. 1996. Inventarizační průzkum lesnický

Hradílek Z. 2013. Inventarizační průzkum z oboru bryologie (mechorosty)

Šimek L. 2013. Inventarizační průzkum z oboru drobní savci NPR Cahnov – Soutok

Vacek O. 2013. Inventarizační průzkum z oboru pedologie NPR Cahnov – Soutok

Čížková S. 2014. Inventarizační průzkum z oboru botanika NPR Cahnov – Soutok

Vrabec V. 2014. Inventarizační průzkum z oboru entomologie (Lepidoptera) NPR Cahnov – Soutok

Vrabec V. 2014. Inventarizační průzkum z oboru malakozologie (Mollusca) NPR Cahnov – Soutok

Loskotová T. a kol. 2016. Monitoring saproxylických brouků v NPR Cahnov-Soutok

Skokanová H. a kol. 2016. Monitoring dynamiky krajiny okolí NPR Cahnov-Soutok

Adam D. a kol. 2016. Monitoring a analýza vývoje přirozených lesů ponechaných samostatnému vývoji - NPR Cahnov-Soutok

NPR Ranšpurk

Bárta F. 2013. Inventarizační průzkum z oboru zoologie (letouni) NPR Ranšpurk

Halačka K. 2013. Inventarizační průzkum z oboru ichtyologie NPR Ranšpurk

Hradílek Z. 2013. Inventarizační průzkum bryologie (mechorosty) NPR Ranšpurk

Malíček J., Vondrák J. 2013. Inventarizační průzkum z oboru lichenologie NPR Ranšpurk

Šimek L. 2013. Inventarizační průzkum z oboru drobní savci NPR Ranšpurk

Čížková S. 2014. Inventarizační průzkum z oboru botanika NPR Ranšpurk

Vrabec V. a kol. 2014. Inventarizační průzkum z oboru půdní biota NPR Cahnov – Soutok

Vrabec V. 2014. Inventarizační průzkum z oboru malakozoologie (Mollusca) NPR Ranšpurk

Vrabec V. 2014. Inventarizační průzkum z oboru entomologie (Lepidoptera) NPR Ranšpurk

Vrabec V. a kol. 2014. Inventarizační průzkum z oboru půdní biota NPR Ranšpurk

Adam D. a kol. 2016. Monitoring a analýza vývoje přirozených lesů ponechaných samostatnému vývoji - NPR Ranšpurk

Běťák J. 2016. Monitoring hub - Lignikolní makromycety na tlejících dubech (*Quercus robur*) v NPR Ranšpurk

Loskotová T. a kol. 2016. Monitoring saproxylických brouků v NPR Ranšpurk

Lučan R. a kol. 2016. Monitoring netopýrů - Zhodnocení společenstva netopýrů v NPR Ranšpurk

Myšák J. 2016. Monitoring měkkýšů - Malakofauna v NPR Ranšpurk

Procházková J., Táborská M. 2016. Monitoring mechorostů - Epifytická a epixylická bryoflóra v NPR Ranšpurk

Skokanová H. a kol. 2016. Monitoring dynamiky krajiny okolí NPR Ranšpurk

EVL Soutok – Podluží

Čamlík G. 2017. Závěrečná zpráva k provedenému ornitologickému průzkumu na území evropsky významné lokality Soutok – Podluží a evropsky významné lokality Niva Dyje. 166 pp. Nepublikovaný rukopis. Zpracováno pro KrÚ JMK.

Foit J. 2019. Entomologický průzkum lokality Společná jezera zaměřený na výskyt saproxylických brouků (Coleoptera). 42 pp. + tabulkové přílohy. Nepublikovaný rukopis. Zpracováno pro KrÚ JMK.

Další zdroje

Pavlík S., Hrabal A. 1983. Vodohospodářská výstavba jižní Moravy – Ministerstvo lesního a vodního hospodářství ČSR a Jihomoravský krajský národní výbor.

Havlíček T. 1992. Zhodnocení vybraných variant řešení střetů zájmů v oblasti Vodního díla Nové Mlýny, prognózy řešení, Vodohospodářské a hydrotechnické aspekty – LÖW& spol.

Rozkošný R., Vaňhara J. (eds.). 1995–1996. Terrestrial Invertebrates of the Pálava Biosphere Reserve of UNESCO, I-III. Folia Sci. Nat. Univ. Masarykianae Brunensis. Biologia. 92: 1–208, 93: 209–408, 94: 409–630. ISSN 0323-0031.

Oprailová V., Vaňhara J., Sukop I. (eds.). 1999. Aquatic Invertebrates of the Pálava Biosphere Reserve of UNESCO. Folia Sci. Nat. Univ. Masarykianae Brunensis. Biologia. 101: 1–279. ISSN 0323-0031.

Hrib M., Kordiovský E. 2004. Lužní les v Dyjskomoravské nivě. Moraviapress. Břeclav

Vrška T. a kol. 2006. Dynamika vývoje pralesovitých rezervací v České republice – Svazek II, Academia, Praha.

Poleno J., Vacek S. 2007. Pěstování lesů II., Teoretická východiska pěstování lesů. Lesnická práce, s.r.o, Kostelec nad Černými lesy.

Havlíček T., Kovářová D., Krejčí M., Veselý D. 2008. Navrhovaná CHKO Soutok: Podklady k Plánu péče (část Vodní hospodářství a rybářství) – ATELIER FONTES, s.r.o.

Správa CHKO Pálava. 2010. Plán péče o NPR Ranšpurk na období 2010–2019

Martiník, Antonín & Dobrovolný, Lumír & Palátová, Eva. (2013). Tree growing space and acorn production of *Quercus robur*. Dendrobiology. 71. 101-108

Souhrn doporučených opatření pro EVL Soutok – Podluží, schválený MŽP v roce 2017, dostupný v DRÚSOP

Romportl D. et al. (2018): Závěrečná zpráva pro rok 2018 ke smlouvě o provedení a poskytnutí činností a služeb v rámci veřejné zakázky „Biologický výzkum a monitoring na úrovni krajiny ČR – zajištění odborné podpory pro činnost resortu životního prostředí“ Část – D: EVL Soutok-Podluží, EVL Niva Dyje a PO Soutok-Tvrdonicko, VÚKOZ, 22s.

AOPK ČR, RP Jižní Morava. 2019. Plán péče o NPR Cahnov-Soutok na období 2019–2028

Košulič, O., Hamřík, T. & Lvončík, S. 2020: Patterns of change in the species composition of vascular plants during different succession stages and management intensity of a lowland floodplain forest. *Biologia*.

Rezervační kniha NPR Cahnov - Soutok

Rezervační kniha NPR Ranšpurk

Souhrn doporučených opatření pro PO Soutok-Tvrdonicko, dostupný v DRÚSOP

Bínová L. a kol. (2004): Vyhodnocení potenciálu krajiny České republiky z hlediska možného dalšího územního rozvoje v chráněných krajinných oblastech ČR. Brno. LÓW a spol., s.r.o., nepubl.

Pešout P. (2010): Doplnění soustavy chráněných krajinných oblastí v České republice. *Ochrana přírody* 1:6-11.

Dokumenty ve formátu pdf dostupné na <https://soutok.nature.cz/ke-stazeni> (archivuje rovněž AOPK ČR)

Záměr na vyhlášení NPP Soutok a návrh plánu péče (z úřední desky MŽP)

Oznámení o možnosti seznámit se se záměrem na vyhlášení NPP Soutok a návrhem plánu péče (vyvěšeno 11. 3. 2020 na úřední desce MŽP)

Záměr na vyhlášení NPR Lanžhotské pralesy a návrh plánu péče (z úřední desky MŽP)

Oznámení o možnosti seznámit se se záměrem na vyhlášení NPR Lanžhotské pralesy

a návrhem plánu péče (vyvěšeno 23. 10. 2019 na úřední desce MŽP)

Předběžná informace AOPK ČR k podmínkám vydání souhlasného závazného stanoviska ke schválení LHP pro oblast Soutoku

Návrh soustavy MZCHÚ zpracovaný AOPK ČR (2016)

Alternativní návrh soustavy MZCHÚ zpracovaný Lesy ČR (2017)

Posouzení alternativního návrhu Lesů ČR (2017)

Alternativní návrh soustavy MZCHÚ zpracovaný Lesy ČR (2019)

Posouzení alternativního návrhu Lesů ČR (2019)

Výstupy ze semináře Péče o lesy v lokalitách soustavy Natura 2000 v oblasti Soutoku Moravy a Dyje

Internetové zdroje

Web k Soutoku: <https://soutok.nature.cz/>

Odborníci chtějí důslednější ochranu Moravské Amazonie [online]. *Ekolist.cz*. [cit. 11. 6. 2020]. Dostupné z: https://ekolist.cz/cz/zpravodajstvi/zpravy/odbornici-chtej-i-duslednejsi-ochranu-moravske-amazonie?fbclid=IwAR2radUKjleuxbUKg7hfjT_GRvrgDr86YByXYvamhRMG0aZ-XJ79UJQf5jI

Online mapový katalog – Staré a solitérní stromy luhů Moravy a Dyje. Dostupné z: <https://kfgg.maps.arcgis.com/apps/webappviewer/index.html?id=8726e78d22a84887a42bcc3872d27d71>

Obecné

- Plíva K. 1987. Typologický klasifikační systém ÚHÚL. ÚHÚL Brandýs n. L.
- Mlčoch S., Hošek J., Pelc F. (1998): Státní program ochrany přírody a krajiny ČR. Praha. MŽP, 21s.
- Pelc F. a kol. (1997): Strategie rozvoje chráněných krajinných oblastí. Praha. Správa CHKO ČR, 88 s.
- Pelc F. a kol. (2000): Program rozvoje chráněných krajinných oblastí. Praha. Správa CHKO ČR, 102 s., nepubl.
- PLANETA. 2004. Zásady péče o nelesní biotopy v rámci soustavy Natura 2000, ročník XII, č. 8/2004.
- Nařízení vlády č. 26/2005, kterým se vymezuje Ptačí oblast Soutok-Tvrdonicko
- Nařízení vlády č. 132/2005, kterým se stanoví národní seznam evropsky významných lokalit
- Mackovčín P., Jatiová M., Demek J., Slavík P. a kol. 2007. Brněnsko. In Chráněná území ČR, svazek IX. – Agentura ochrany přírody krajiny ČR a EkoCentrum Brno.
- Chytrý M., Kučera T., Kočí M. 2010. Katalog biotopů České republiky. AOPK ČR Praha (druhé vydání).

Červené seznamy

- Holec J., Beran M. (eds). 2006. Červený seznam hub (makromycetů) České republiky [Red list of fungi (macromycetes) of the Czech Republic]. Příroda 24: 1–282.
- Liška J., Palice Z. 2010. Červený seznam lišejníků ČR. Příroda 29: 3–66.
- Kučera J., Váňa J., Hradílek Z. 2012. Bryophyte flora of the Czech Republic: Updated checklist and Red List and a brief analysis. Preslia 84: 813–850.
- Řezáč M., Kúrka A., Růžička V., Heneberg P. 2015. Red List of Czech spiders: 3rd edition, adjusted according to evidence-based national conservation priorities. Biologia 70(5): 645–666.
- Grulich V., Chobot K. (eds). 2017. Červený seznam ohrožených druhů České republiky. Cévnaté rostliny. Příroda 35: 1–178.
- Hejda R., Farkač J., Chobot K. (eds). 2017. Červený seznam ohrožených druhů České republiky. Bezobratlí. Příroda 36: 1–612.
- Chobot K., Němec M. (eds). 2017. Červený seznam ohrožených druhů České republiky. Obratlovci. Příroda 34: 1–182.